

Ortaöğretim
GÜZEL SANATLAR LİSESİ

TÜRK SANAT MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI (Müzik Bölümü)

DERS KİTABI 9

YAZARLAR

Erdinç EMERCE
Oğuz ÖNAL

DEVLET KİTAPLARI
ÜÇÜNCÜ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI .....: 6488
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 840

Her hakkı saklıdır ve Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metni ve şekilleri
kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz

Editör	: Yrd. Doç. Dr. Hamit ÖNAL
Dil Uzmanı	: Osman ÇÖPATLAMAZ
Program Geliştirme Uzmanı	: Süleyman ÇELİK
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı	: Arslan AYTEKİN
Rehberlik ve Gelişim Uzmanı	: Gülsema UYGUN
Görsel Tasarım Uzmanı	: Emel ARICAN

ISBN 978-975-11-4380-8

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 14.07.2017 gün ve 10794287 sayılı yazısı
ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün
28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile üçüncü defa 2.821 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

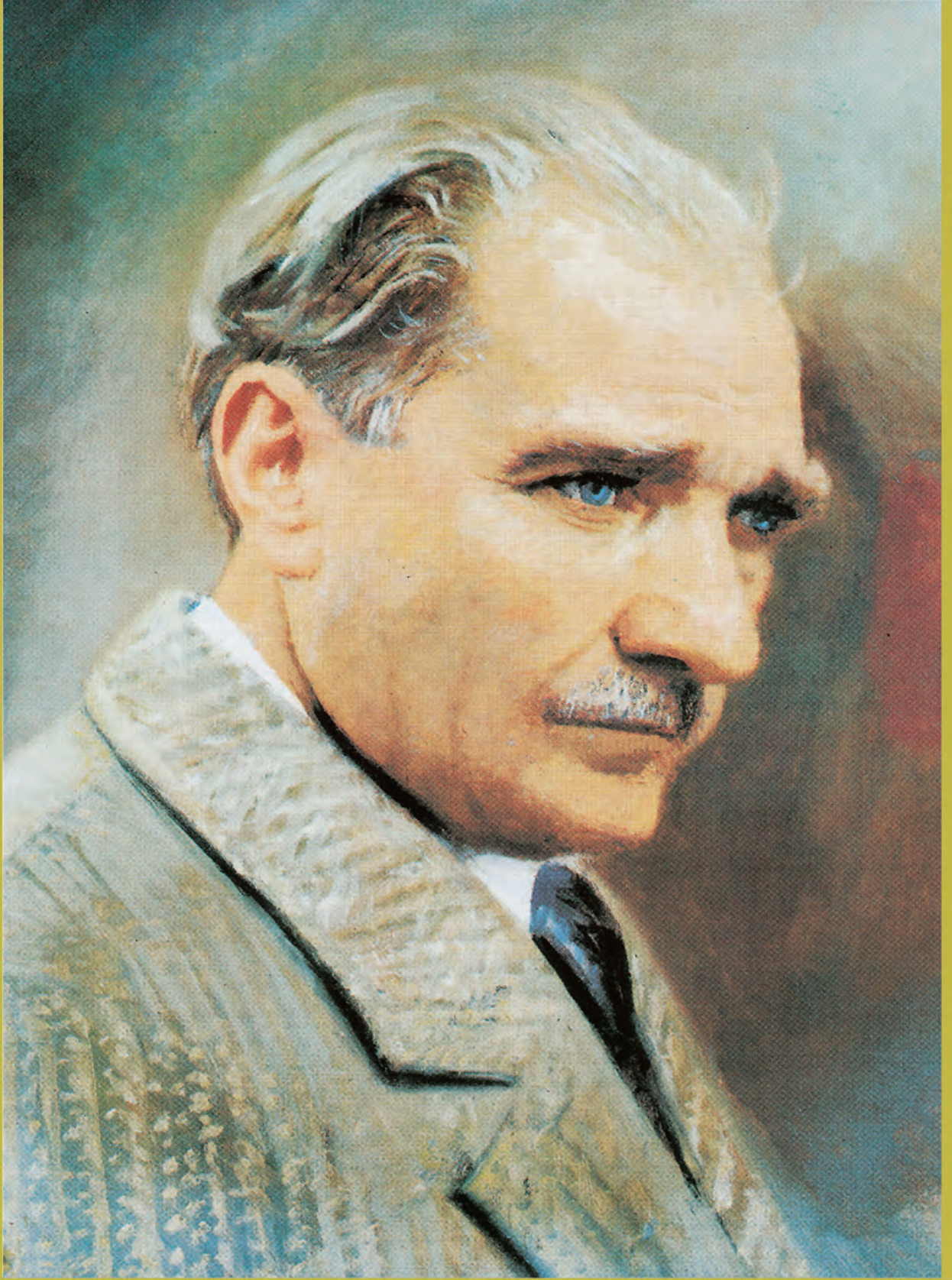
Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İSTİKLÂL MARŞI (**)

Söz: Mehmet Âkif ERSOY
Müzik: Osman Zeki ÜNGÖR

Moderato

mf

Kork - ma sön - mez bu şa - fak - lar - da yü - zen al san -
Çat - ma kur - ban o - la - yım çeh - re - ni ey naz - lı hi -

4

cak Sön - me - den yur - du - mun üs - tün - de tü - ten en son o - cak O
lal Kah - ra - man ır - kı - ma bir gül Ne bu şid - det bu ce - lâl Sa -

7

be - nim mil - le - ti - min yıl - dı - zı - dır par - la - ya - cak O be -
na ol - maz dö - kü - len kan - la - rı - mız son - ra he - lâl Hak - kı -

10

nim - dir o be - nim mil - le - ti - min - dir an - cak
dır Hak - k'a ta - pan mil - le - ti - min is - tik - lâl

(**) İstiklâl Marşı'nın birinci sözlerini söylerken virgül (,) , ikinci sözlerini söylerken ise yıldız (*) işaretinin bulunduğu yerlerde nefes alınız.

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

PERDE, ARALIK, DÖRTLÜ VE BEŞLİLER 11

1.1. PERDE VE ARALIK KAVRAMI KOMA DEĞERLERİ, HARF SEMBOLLERİ... 12

1.2. KOMA CETVELİ VE TABLOSU 15

1. ÜNİTE DEĞERLENDİRME 16

2. ÜNİTE

USULLER 17

2.1. 2 ZAMANLIDAN 7 ZAMANLIYA KADAR USULLER 18

NİM SOFYAN USULÜ 18

SEMAİ USULÜ 20

SOFYAN USULÜ 22

TÜRK AKSAĞI USULÜ 24

YÜRÜK SEMAİ USULÜ 26

DEVİRİHİNDİ USULÜ 28

DEVİRİTURAN USULÜ 30

2.2. 8 ZAMANLIDAN 10 ZAMANLIYA KADAR USULLER 32

DÜYEK USULÜ 32

MÜSEMMEH USULÜ 34

AKSAK USULÜ 36

OYNAK USULÜ 38

RAKS AKSAĞI 40

AKSAK SEMAİ 42

CURCUNA 44

2. ÜNİTE DEĞERLENDİRME 46

3. ÜNİTE

MAKAMLARIN OLUŞUMU 47

3.1. BASİT MAKAMLARI OLUŞTURAN DÖRTLÜ-BEŞLİLER VE
GÖÇÜRME ÇALIŞMALARI 48

3.2. ÖZEL DÖRTLÜ VE BEŞLİLERDE KALIPLAR VE
GÖÇÜRME ÇALIŞMALARI 54

SABA DÖRTLÜSÜ	54
SEGÂH BEŞLİSİ	55
HÜZZAM BEŞLİSİ	55
NİKRİZ BEŞLİSİ	55
PENÇGÂH BEŞLİSİ	56
FERAHNAK BEŞLİSİ	56
MÜSTEAR DÖRTLÜSÜ	56
MÜSTEAR BEŞLİSİ	57
NİŞABUR DÖRTLÜSÜ	57
NİŞABUR BEŞLİSİ	57
ÖZEL DÖRTLÜ VE BEŞLİLERİN	
BAŞKA PERDELERE GÖÇÜRÜLMÜŞ HALİ	59
3.3. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAM KAVRAMI VE MAKAM TÜRLERİ	62
3. ÜNİTE DEĞERLENDİRME	63
 4. ÜNİTE	
1.4. MAKAMLAR	65
 4.1. ÇARGÂH, MAHUR VE ACEMAŞİRAN MAKAMI	66
4.2. BUSELİK MAKAMI	92
4.3. KÜRDİ MAKAMI	100
4.4. RAST MAKAMI	109
4.5. UŞŞAK MAKAMI	112
4.6. HÜSEYNİ VE MUHAYYER	116
4. ÜNİTE DEĞERLENDİRME	123
 FORMLAR	124
CEVAP ANAHTARLARI	128
SÖZLÜK	133
KAYNAKÇA	135
GÖRSEL KAYNAKÇA	136

KİTABIN TANITIMI

KONU BAŞLIKLARI

Bu bölüm işlenecek konu adlarını gösterir.

KONU HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

Bu bölüm yeni bilgilerin öğrenilmesi amacıyla ön bilgileri harekete geçirmeyi, konuyu sezdirmeyi amaçlar.

OKUMA PARÇASI

Konuya ya da etkinliğe yönelik okuma parçalarını gösterir.

ETKİNLİK ÖNERİSİ

YAZMA ÇALIŞMALARI

Konuya ya da etkinliğe yönelik yazma çalışmalarını belirtir.

ETKİNLİK ÖNERİSİ

DİNLEME ÇALIŞMALARI

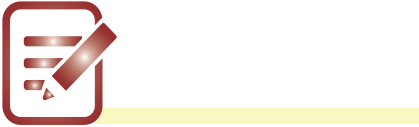
Konuya yönelik dinlenecek eserleri belirtir.

ETKİNLİK ÖNERİSİ

SÖYLEME ÇALIŞMALARI

Konuya yönelik söylenmesi gereken eserleri belirtir.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME

Öğrencilerin üniteyle ilgili öğrendiklerini çeşitli sorularla değerlendirmelerine yönelik bölümdür.

1. ÜNİTE

PERDE, ARALIK, DÖRTLÜ VE BEŞLİLER

- 1.1. PERDE VE ARALIK KAVRAMI, KOMA DEĞERLERİ, HARF SEMBOLLERİ
- 1.2. KOMA CETVELİ VE TABLOSU

1.1. PERDE VE ARALIK KAVRAMI, KOMA DEĞERLERİ, HARF SEMBOLLERİ

HAZIRLIK

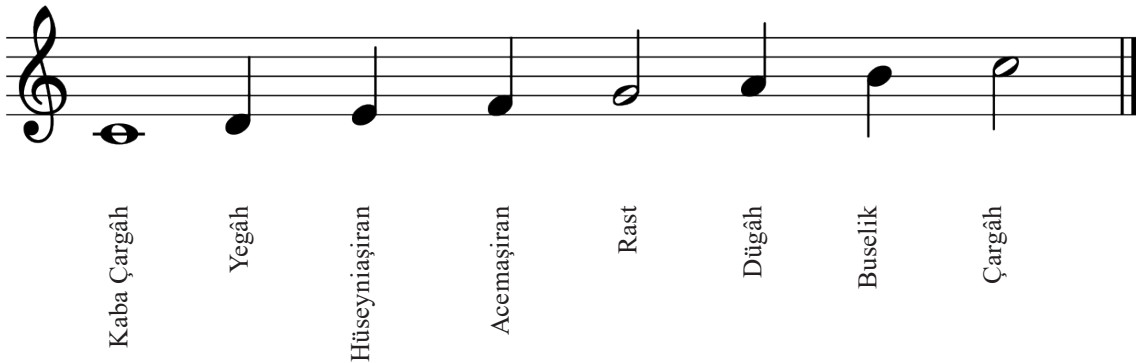
1. Nota, dizek, anahtar, ölçü ve aralık kavramlarını araştırınız.
2. Teori, kuram, nazariyat kelimelerinin anlamlarını araştırınız.
3. Türk müziğinin ilk kuramcılarından Abdulkadir Meragi hakkında araştırma yaparak edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Türk müziğinin tarihi, Türk tarihi kadar eskidir. İslamiyet'in kabulü ile birlikte klasik Türk müziğinin temelleri atılmaya başlanmıştır. Klasik Türk müziği gelenek oluşturma ve süreklilik bakımından dünyadaki mevcut birkaç klasik müzik türünden biridir. Buna rağmen tarih boyunca Türk müziği kuramı (teorisi) üzerinde yeterince durulmamıştır. Türk müziğinde eserler *meşk* adı verilen ve usta çırak ilişkisine dayanan sistemle icra edilmiştir. Bu da eserlerin notaya alınması ve müzik kuramının gelişimini olumsuz etkilemiştir. Birçok büyük bestekârın yaptığı çalışmalar tam olarak anlaşılamamış ve günümüze ulaşamamıştır.

Tanzimat dönemiyle birlikte müzik alanındaki kuramsal çalışmalara önem verilmiştir. 20. yüzyılda H. Sadeddin AREL, Suphi EZGİ ve S. Murat UZDİLEK tarafından bir kuramsal sistem geliştirilmiştir. Yaygın olarak kullanılan bu sistem Arel-Ezgi-Uzdilek Sistemi olarak adlandırılmıştır.

Bu sistemde çargâh dizisi esas alınmıştır. Perde adı verilen ve birbirine eşit olmayan 24 aralık ve 25 ses tespit edilmiştir. Bu perdeler notanın karşılığıdır. İki ses arasındaki uzaklığa (yükseklik farkına) da *aralık* denir.

Çargâh makamı dizisindeki perdeler aşağıdaki gibidir:

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aşağıda adları yazılı perdeleri dizek üzerinde gösteriniz.

Hüseyniaşiran Yegâh Çargâh Acemaşiran Rast Buselik Dügâh Kaba Çargâh

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aşağıdaki dizekte verilen notaların perde isimlerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

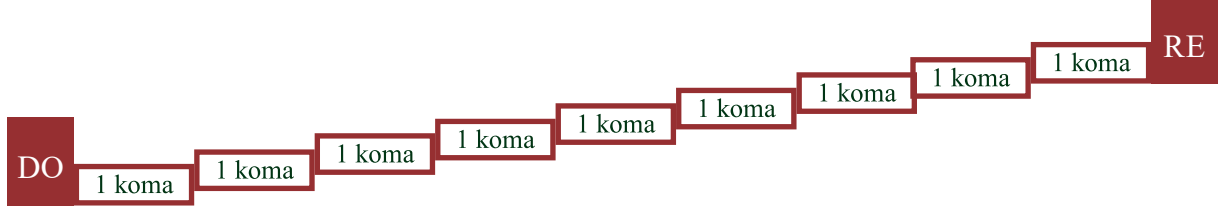
.....

.....

.....

KOMA

Türk müziğinde *tam ikili aralığı* birbirine eşit dokuz parçadan oluşur. Bu parçaların her birine koma denir. Bir başka ifadeyle koma sesin kulakta fark edilebilen en küçük parçasıdır.

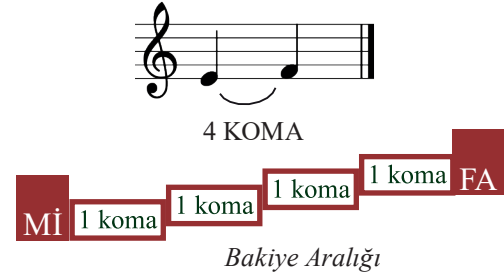

Tam İkili Aralığı

Bazı aralıklar tam olarak dokuz komadan oluşmaz. Bunları çargâh makamı üzerinde görelim:

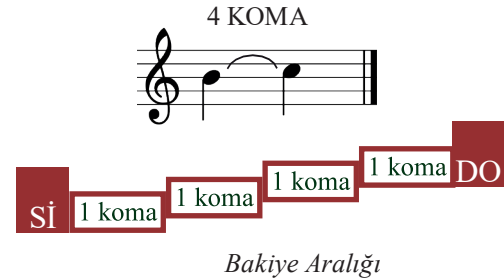
Geleneksel Türk müziğinde hüseyniaşiran (mi) ve acemaşiran (fa) perdelerinin aralık değeri 4 komadır.

Mi = Hüseyniaşiran ismini alır.
Fa = Acemaşiran ismini alır.

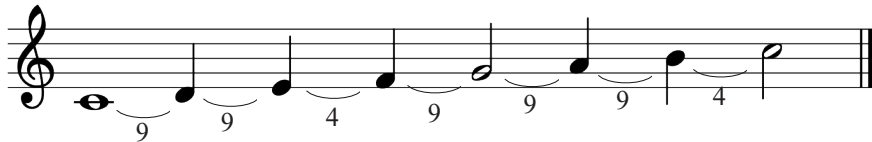

Geleneksel Türk müziğinde buselik (si) ve çargâh (do) perdelerinin aralık değeri 4 komadır.

Si = Buselik ismini alır.
Do = Çargâh ismini alır.

Çargâh makamı dizisindeki aralık değerleri aşağıdaki gibidir:

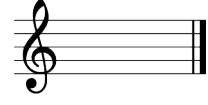
TANİNİ VE BAKİYE ARALIKLARI

9 Koma aralığa “Tanini Aralığı” denir ve sembolü “T”dir.

4 Koma aralığa “Bakiye Aralığı” denir ve sembolü “B”dir.

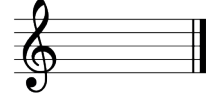
1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Yandaki dizeğe hüseyıniaşiran ve acemaşiran perdelerini yazıp iki perde arasındaki aralığın koma değerlerini gösteriniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Yandaki dizeğe buselik ve çargâh perdelerini yazıp iki perde arasındaki aralığın koma değerlerini gösteriniz.

1.2. KOMA CETVELİ VE TABLOSU

KOMA CETVELİ VE TABLOSU

Geleneksel Türk müziğinde kullanılan koma tablosu ve cetveli aşağıda gösterilmiştir:

ADI	KOMA DEĞERİ	DİYEZ	BEMOL	RUMUZ
Koma	1	♯	♭	F
Bakiye	4	♯	♭	B
Küçük Mücennep	5	♯	♭	S
Büyük Mücennep	8	♯	♭	K
Tanini	9	✕	♭♭	T
Artık İkili	12 - 13	-	-	A

Koma Cetveli ve Tablosu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aşağıdaki aralıkların koma değerlerini yazınız.

Bakiye: .....

Tanini: .....

Koma: .....

Küçük Mücennep: .....

Büyük Mücennep: .....

1. ÜNİTE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdaki bemollerin koma değerlerini karşılarına yazınız.

♭ .....   bb .....   b .....   d .....   b .....

2. Aşağıdaki diyezlerin koma değerlerini karşılarına yazınız.

.....   ✕ .....   # .....   ‡ .....   # .....

3. Aşağıdaki rumuzların koma değerlerini karşılarına yazınız.

F .....

B .....

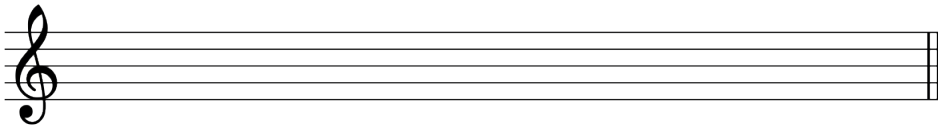
S .....

K .....

T .....

A .....

4. Aşağıdaki dizeğe çargâh dizisini yazıp tanini ve bakiye aralıklarını gösteriniz.

5. Aşağıdaki rumuzların isimlerini yazınız.

B .....

T .....

K .....

F .....

S .....

A .....

2. ÜNİTE

USULLER

2.1. 2 ZAMANLIDAN 7 ZAMANLIYA KADAR USULLER

2.2. 8 ZAMANLIDAN 10 ZAMANLIYA KADAR USULLER

2.1. 2 ZAMANLIDAN 7 ZAMANLIYA KADAR USULLER

HAZIRLIK

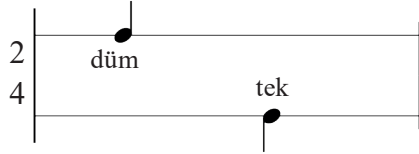
1. Ritim ve ölçü kavramlarını araştırınız.

USUL

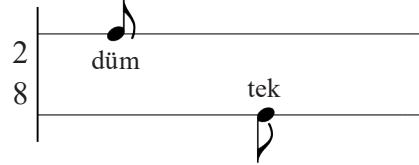
Müziğin iki ana unsuru vardır: Ses ve ritim. Ritim deyiminin Türk müziğindeki karşılığı “usul”dür. Usuller *düm*, *tek*, *te-ke*, *te-kâ*, *ta-hek* heceleriyle söylenir ya da vurulur. *Düm* sağ elle kuvvetli, *tek* sol elle zayıf olarak vurulur.

NİM SOFYAN USULÜ

2 zamanlıdır. 2/4'lük ve 2/8'lik değerlerde vurulur.

Nim sofyan usulünün 2/4'lük vuruşu

Nim sofyan usulünün 2/8'lik vuruşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Nim sofyan usulünde yazılmış *Darıldın mı Gülüm Bana* isimli anonim rast şarkıyı, Ulvi Baradan'a ait *Yemeni Bağlamış Telli Başına* isimli nihavent şarkıyı ve Gündoğdu Duran'a ait *Gözleri Aşka Gülen* isimli nihavent şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kevser Hanım'a ait nihavent longayı dinleyerek nim sofyan usulünü vurunuz.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Sadeddin Öktenay'a ait *Aşkın Kanunu* adlı şarkıyı öğrenip nim sofyan usulünü vurarak söyleyiniz.

ACEMKÜRDİ ŞARKI

Usul: Nim Sofyan

Güfte: Mehmet ERBULAN

Beste: Sadettin ÖKTENAY

Aşkın Kanunu

5
9
13
17 Aşkın kanunu yazsam yenden
21 ki mi ümitleri yel alır gider
25 ki mi benim gibi sever gönül den
ki mi senin gibi el olur gider

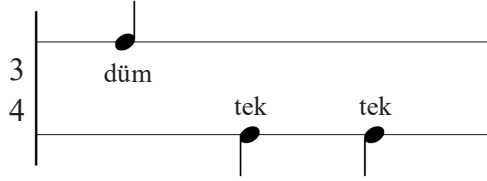
Dünyanın bir yazı bir kışı vardır
Her yolun bir sonu bir başı vardır
Her aşkın sonunda gözyaşı vardır
Akar damla damla sel olur gider

Boş yere bekleme geçen günleri
Böyledir ne yazık ezelden beri
Kimi benim gibi sever gönülden
Kimi senin gibi el olur gider

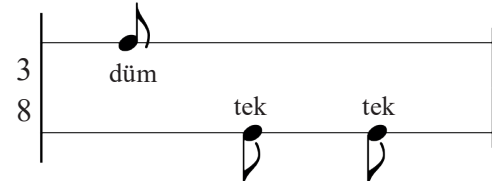

SEMAİ USULÜ

3 zamanlıdır. 3/4'lük 3/8'lik değerlerde vurulur.

Semai usulünün 3/4'lük vuruluşu

Semai usulünün 3/8'lük vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Semai usulünde yazılmış Metin Bükey'e ait *Samanyolu* isimli kürdi şarkıyı, Muhlis Sabahat-tin Ezgi'ye ait *Hatırla Ey Peri* isimli nihavent şarkıyı ve Teoman Alpay'a ait *Nasıl Geçti Habersiz* isimli hicaz şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Dede Efendi'ye ait *Yine Bir Gülnihal* adlı rast şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

HAMAMİZADE İSMAİL DEDE EFENDİ

9 Ocak 1778'de İstanbul'da doğdu, 29 Kasım 1846'da Mekke yakınlarında Minâ'da öldü. Babası geçimini hamam işletmeciliğiyle sağladığı için İsmail Efendi, Hammâmîzade adıyla tanındı.

Çeşitli makamlarda ayinler, takımlar, ilahi formlarında eserler bestelemiştir.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

İsmail Hakkı Bey'e ait *Fikrimin İnce Gülü* adlı şarkıyı öğrenip semai usulünü vurarak söyleyiniz.

ACEMKÜRDİ ŞARKI

Usul: Semai

İsmail Hakkı Bey

Fikrimin İnce Gülü

9 Ara nağme

13 Fik ri min in ce gü lü

17 kal bi min şen bül bü lü

21 o gün ki gör düm se ni

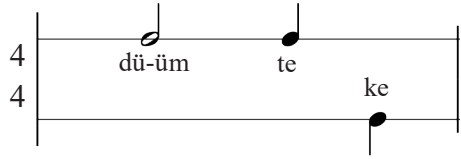
yak tın ah yak tın be ni

Gördüğüm günden beri
Olmuşum inan deli
O gün ki gördüm seni
Yaktın ah yaktın beni

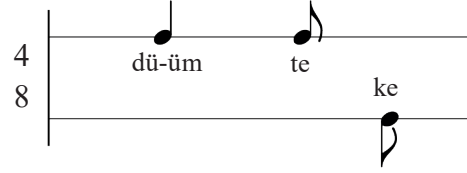
Ateşli dudakların
Gamzeli yanakların
O gün ki gördüm seni
Yaktın ah yaktın beni

SOFYAN USULÜ

4 zamanlıdır. 4/4'lük, 4/8'lik değerlerde vurulur.

Sofyan usulünün 4/4'lük vuruluşu

Sofyan usulünün 4/8'lik vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Sofyan usulünde yazılmış Sultan Abdülaziz'e ait hicaz sirtoyu, Zeki Duygulu'ya ait *Yar Peşinde Koşa Koşa Yoruldum* isimli acemkürdi şarkıyı ve *Alverin Bağlamamı Çalayım* isimli hüzzam türküyü dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Saba makamında bir İstanbul türküsü olan *Mendilimin Yeşili*'ni (*Aman Doktor*) dinleyerek usul veriniz.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Şanlıurfa yöresine ait *Urfa'nın Etrafı Dumanlı Dağlar* adlı hicaz türküyü öğrenip sofyan usulünü vurarak söyleyiniz.

HİCAZ TÜRKÜ

Yöre: Şanlıurfa

Derleyen : Muzaffer SARISÖZEN

Kaynak Kişi: Cemil CANKAT

Urfa'nın Etrafı Dumanlı Dağlar

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It consists of five staves of music, each with a line of lyrics underneath. The lyrics are in Turkish and describe the Urfa region and its surrounding mountains. The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, and rests, with some notes beamed together. The lyrics are: 3 Ur fa nın et ra fı du man lı dağ lar 5 ci ğe rim ya nı yor a ney göz le rim ağ lar 7 be nim za lım der dim ci ha nı ya kar 9 gez me cey lan bu dağ lar da se ni av lar lar a nay da ba bay dan yar dan ay rı ko yar lar

Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar
Ciğerim yanıyor aney gözlerim ağlar
Benim zalım derdim cihanı yakar

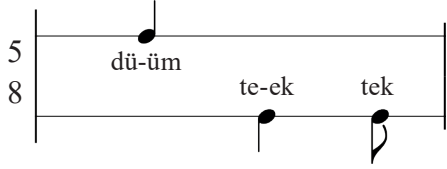
Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar
Anandan babandan yârdan ayrı koyarlar

Urfa dağlarında gezer bir ceylan
Yavrusunu kaybetmiş ağlıyor yaman
Yârimin derdine bulmadım derman

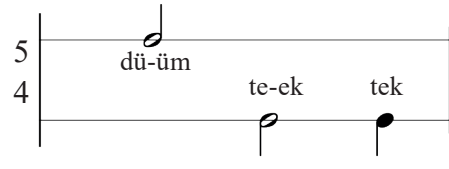
Gezme ceylan bu dağlarda seni avlarlar
Anandan babandan yârdan ayrı koyarlar

TÜRK AKSAĞI USULÜ

5 zamanlıdır. Nim sofyan ve semainin birleşmesi ile meydana gelir. 5/8'lik, 5/4'lük değerlerde vurulur.

Türk aksağı usulünün 5/8 lik vuruluşu

Türk aksağı usulünün 5/4 lük vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Türk aksağı usulünde yazılmış Aşık Daimi'ye ait *Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım* adlı türküyü, Leon Hancıyan'a ait *Bilmem ki Safa Neşe Bu Ömrün Neresinde* adlı karcıgar şarkıyı ve Saadeddin Kaynak'a ait *Yad Eller Aldı Beni* adlı hicaz eseri dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Türk Aksağı usulünde yazılmış olan *Oy Trabzon İçi Kalaylı Kazan* adlı türküyü dinleyerek usul vurunuz.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Şevki Bey'e ait *Hicran Oku Sinem Deler* adlı hüseyini şarkıyı öğrenip Türk aksağı usulünü vurarak söyleyiniz.

HÜSEYİNİ ŞARKI

Usul: Türk Aksağı

Güfte: Mehmet Sadi Bey

Beste: Şevki Bey

Hicran Oku Sinem Deler

5 Hic ran o ku si nem de ler

9 Hic ran o ku si nem de ler SAZ

13 Ol mak ta dır ha lim be ter

17 Ol mak ta dır ha lim be ter SAZ

21 ter SAZ Bu if ti rak ar tık ye

25 ter bu if ti rak ar tık ye

29 ter SAZ Karar

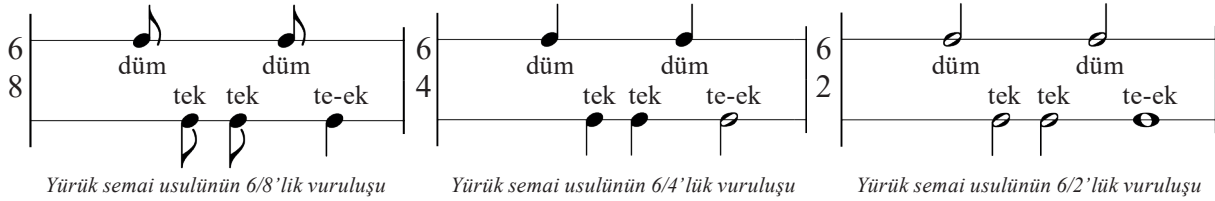
33

D.C.

YÜRÜK SEMAİ USULÜ

6 zamanlıdır. İki semai veya üç nim sofyanın birleşmesi ile meydana gelir. 6/8'lik 6/4'lük ve 6/2'lik değerlerde vurulur.

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Yürük semai usulünde yazılmış İtrî Efendi'ye ait segâh makamındaki *Tuti-i Mucize Gûyem*, Zeki Duygulu'ya ait nihavent makamındaki *Ben Yaralı Ceylanım* ve nihavent makamındaki *Kaytağı* adlı Azeri oyun havasını dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Sadi Hoşses'e ait *Aşkın ile Gündüz Gece Giryarım Efendim* adlı acemkürdi şarkıyı dinleyerek yürük semai usulünü vurunuz.

SADİ HOŞSES

Sadi Hoşses 1910 yılında İstanbul'da doğdu. 3 Temmuz 1994 tarihinde öldü.

Geleneksel ses icrâmızın özelliklerini devam ettirmeye çalışan sanatkârlarımızdan biriydi. Titiz ve duygulu bir üslupla okurdu. Sözleri de kendisine ait olan, rast makamındaki “Ela gözlüm sana billâh can mı dayanır” mısrası ile başlayan şarkısı ile bestekârlığa adım attı. Bazı gazete röportajlarında verdiği bilgilere bakılırsa ilk eseri “Bağa girdim ay çıktı” mısrası ile başlayan eseridir. Eserlerinin çoğunun sözleri kendisine aittir. Şarkılarında geleneksel şarkı bestekârlığının kurallarına bağlılığı ile dikkati çeker. Bazılarında ise gazel üslubuna benzeyen yönler vardır. Son eserlerinin eskileri ile aynı çizgide olduğu söylenemez. Elli kadar şarkısı biliniyor.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Zeki Duygulu'ya ait *Ayrıldı Gönül* adlı nihavent şarkıyı öğrenip yürük semai usulünü vurarak söyleyiniz.

NİHAVENT ŞARKI

Usul: Yürük Semai

Güfte: Badi NEDİM

Beste: Zeki DUYGULU

Ayrıldı Gönül

4 Ay rıl dı gö nül şim di yi ne bir tek e şin

den den SAZ Bul mak ta te sel
Her çiz gi a çıl

7 li ba tan ak şam gü ne şin den
dı a cı hic ran a te şin den

10 ca nım ye le lel ye lel lel lel a hım ye lel lel
ca nım ye le lel ye lel lel lel a hım ye lel lel

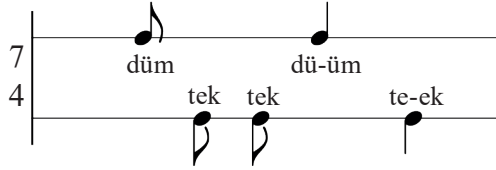
13 lel SAZ lel SAZ al nım da ki hat
16 lel lel (SON)

18 tı ya şı mın ma te mi san

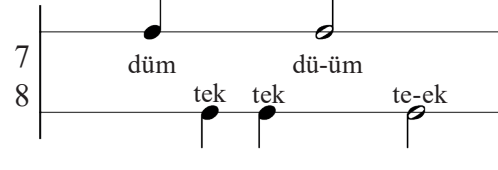
ma SAZ ma SAZ

DEVRIHİNDİ USULÜ

7 zamanlıdır. Bir semai ve bir sofyanadan meydana gelir. Bir semai ve iki nim sofyan şeklinde de olabilir. 7/4'lük ve 7/8'lik değerlerde vurulur.

Devrihindi usulünün 7/4'lük vuruluşu

Devrihindi usulünün 7/8'lik vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Devrihindi usulünde yazılmış Hasan Özçivi'ye ait *Nice Sevdi Nice Yandı Nice Bağlandı Gönül* adlı kürdilihicazkâr şarkıyı, Münir Nurettin Selçuk'a ait *Yâr Senden Kalınca Ayrı* adlı nihavent şarkıyı ve Mahmut Celaledin Paşa'ya ait *Sen Beni Bir Buseye Ettin Feda* adlı kürdilihicazkâr şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Selanikli Ahmet Efendi'ye ait *Bir Vefasız Yâre Düştüm* adlı acemkürdi şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

SELANİKLİ AHMET EFENDİ

1868 yılında Selânik'te dünyaya geldi. 4 Aralık 1927 tarihinde öldü.

Bütün bestekârlık hayatında altı yüze yakın eser vermiştir. En çok kürdilihicazkâr, hüzzam, karcıgar, segâh makamlarını kullanmıştır.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Şerif İçli'ye ait *Gözlerin Hayran Bakarmış* adlı şarkıyı öğrenip devrihindi usulünü vurarak söyleyiniz.

UŞŞAK ŞARKI

Usul: Devrihindi

Güfte: Hikmet MÜNİR

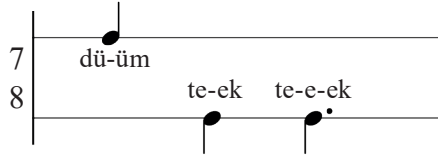
Beste: Şerif İÇLİ

Gözlerin Hayran Bakarmış Görmeyip Israrımı

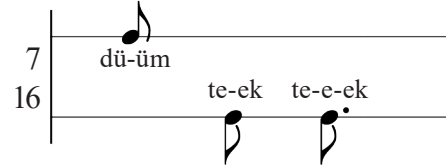
Göz le rin hay ran ba kar mış
3 gör me yip is ra rı mı SAZ
5 2. ra rı mı SAZ % bil mi yor a
7 va re gön lüm öl dü ren kalp
9 1. ağ rı mı SAZ 2. ağ rı (SON) mı SAZ
11 is te mem bir 3 aşk ye ter ben
13 şim di bul dum ya ri mi SAZ
15 2. ya ri mi %

DEVİRİTURAN USULÜ

Bu usulün eski adı *mandır*dır. 7 zamanlıdır. Bir sofyan ve bir semaiden meydana gelir. 7/8'lik ve 7/16'lık değerlerde vurulur.

Devrituran usulünün 7/8'lik vuruşu

Devrituran usulünün 7/16'lik vuruşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Devrituran usulünde yazılmış *Gidem Dedim Aman* adlı hicaz Rumeli türküsünü ve *Tabanca-mın Sapını* adlı Karadeniz türküsünü dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Yağmur Yağar Taş Üstüne adlı hüseyini türküyü dinleyerek usul vurunuz.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Sadettin Arel'e ait hüseyinî makamındaki *Düğün Evinde* adlı eseri öğrenip devrituran usulünü vurarak söyleyiniz.

HÜSEYİNİ OYUN HAVASI

Usul: Devrituran

Güfte ve Beste :

Hüseyin Sadettin AREL

Düğün Evinde

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

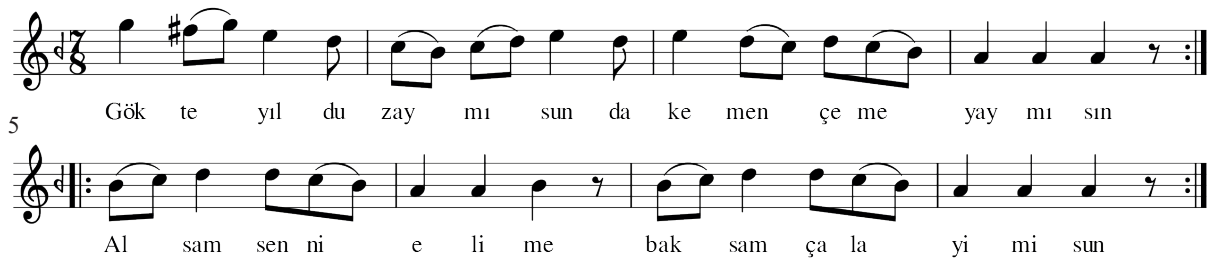
KARADENİZ TÜRKÜSÜ

Usul: Devrituran

Kaynak Kişi:

Gökte Yıldız

Hasan SÖZERİ

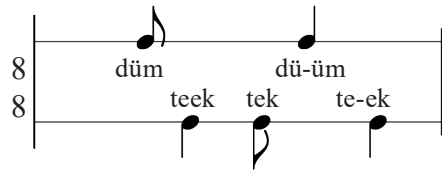
2.2. 8 ZAMANLIDAN 10 ZAMANLIYA KADAR USULLER

HAZIRLIK

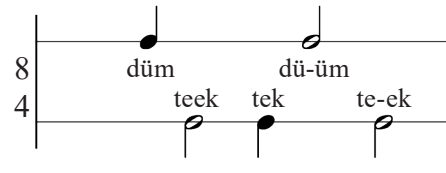
1. 2 zamanlıdan 7 zamanlıya kadar olan usulleri söyleyiniz.

DÜYEK USULÜ

8 zamanlıdır. İki tane sofryandan meydana gelir. 8/8'lik ve 8/4'lük değerlerde vurulur.

Düyek usulünün 8/8'lik vuruluşu

Düyek usulünün 8/4'lük vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Düyek usulünde yazılmış Fehmi Tokay'a ait *Aşkı Seninle Tattı* adlı hicaz şarkıyı, Cevdet Çağla'ya ait *Kaçıncı Faslı Bahar Bu* adlı sultaniyegâh şarkıyı, Selahattin Pınar'a ait *Sorma Bana Nafile* adlı kürdilihicazkâr şarkıyı dinleyiniz ve usul darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Düyek usulünde yazılmış Amir Ateş'e ait *Bir Kızıl Goncaya Benzer Dudağın* adlı muhayyer-kürdi şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Zeki Müren'e ait *Bir Demet Yasemen* adlı şarkıyı öğrenip düyek usulünde söyleyiniz.

NIHAVENT ŞARKI

Usul: Düyek

Güfte ve Beste :

Zeki MÜREN

Bir Demet Yasemen Aşkımın Tek Hatırası

5 Ara nağme

9

13 Bir de met ya se men aş kı mın tek ha tı ra sı

17 Bir de met ya se men aş kı mın tek ha tı ra sı SAZ

21 Bit mi yor ay rı lık SAZ din mi yor gön lü mün SAZ

24 Hic ran hic ran hic ran ya ra

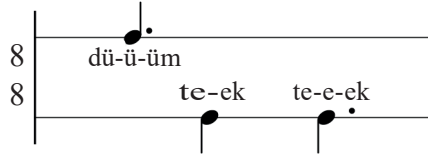
26 sı SAZ (SON) sı SAZ

30 Ağ la sam in le sem si lin mez bah tın ka ra

sı SAZ sı SAZ

MÜSEMMEH USULÜ

8 zamanlıdır. Bir semai ve bir Türk aksağından meydana gelir. 8/8'lik değerde vurulur. Bu usule *katakofti* de denilmektedir.

MüsemmeH usulünün vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

MüsemmeH usulünde yazılmış Şükrü Tınar'a ait *Geçti Sevdalarla Ömrüm* adlı hüseyini şarkıyı, Giriftzen Asım Bey'e ait *Hâb-ı Gahı Yâre Girdim* adlı rast şarkıyı ve Fehmi Tokay'a ait *Gelmedin Bir Kere Mâda Neden* adlı uşşak şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

MüsemmeH usulünde yazılmış Melih Kibar'a ait *Bir de Bana Sor* adlı buselik eseri dinleyerek usul vurunuz.

MELİH KİBAR

1951 yılında İstanbul'da doğdu. 7 Nisan 2005'te İstanbul'da öldü. *Çoban Yıldızı*'nı 1975'te Eurovision (erovizyon) Türkiye Elemeleri için besteledi. *Hababam Sınıfı* filmine yaptığı müzik ile Altın Portakal Film Müziği ödülünü alan Kibar, *Hisseli Harikalar Kumpanyası Müzikali*'nin de bestelerini yaptı. *Hep Böyle Kal* ve *Söyle Canım* adlı 45'lik plak çalışmaları ile Altın Plak ödülünü aldı. Kibar'ın *Halley* şarkısı Eurovision Türkiye birincisi oldu. 1987 yılında *Paydos* adlı bestesi ile Eurovision Türkiye ikincisi olan Kibar, 1995'te de *Sev* adlı bestesiyle Eurovision Türkiye birinciliğini aldı.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Erol Sayan'a ait *Bana Bir Aşk Masalından Şarkılar Söyle* adlı buselik şarkıyı öğrenip müsemmen usulünü vurarak söyleyiniz.

BUSELİK ŞARKI

Usul: Müsemmen

Güfte ve Beste :

Erol SAYAN

Bana Bir Aşk Masalından Şarkılar Söyle

4

7

10

13

16

19

Ba na bir aşk ma sa lın dan
şar kıl ar söy le şar kıl ar söy
le (SAZ) le (SAZ) kal bi min
bah çe sin de gül le ri gör de
gül le ri gör de (SAZ) de (SAZ)

Seni sevmek dileğimdi her şeyim sendin
Sensiz âlem zindan oldu sevgilim bana dön yine bana

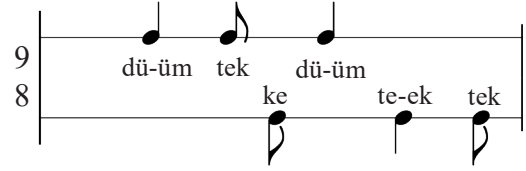
Seni sevdim diyebilsem ölürüm inan
O güzel gözlere baksam eririm eririm bir an

AKSAK USULÜ

9 zamanlıdır. Bir sofyan ve bir Türk aksağının birleşmesinden meydana gelir. 9/4'lük 9/8'lik değerde vurulur. 9/4'lük mertebesine *Ağır aksak* denir.

Ağır aksak usulünün 9/4'lük vuruluşu

Aksak usulünün 9/8'lik vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aksak usulünde yazılmış Fehmi Tokay'a *Benzemez Kimse Sana* adlı bayati şarkıyı, Yıldırım Gürses'e ait *Körfezdeki Üç Beş Güzel* adlı hicaz şarkıyı, Sadettin Kaynak'a ait *Kara Bulutları Kaldır Aradan* adlı karcıgar şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aksak usulünde yazılmış İsmet Nedim Saatçi'ye ait *Aşkınla Yana Yana* adlı muhayyerkürdi şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

İSMET NEDİM SAATÇİ

1936 yılında Samsun'da dünyaya geldi.

Yetmişe yakın bestesi olan İsmet Nedim Saatçi'nin başlıca eserleri şunlardır: Arım Balım Peteğim, Agora Meyhanesi, Adını Anmayacağım, Benim de Canım Var Ben de İnsanım, Han Duvarları, Seven Ne Yapmaz, Çoban Çeşmesi, Yaban Gülü, Gelincik, Boş Çerçeve, Unutmak İstiyorum, Kalpsiz, Nasıl İhanet Ettin Şu İlahi Aşkım, Sarı Gülüm Kokmaz mı, Oyun Bitti, İki Damla Gözyaşı, Leylaklar Altında.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

İstanbul türküsü olan *Gemilerde Talim Var* adlı hicaz türküyü öğrenip aksak usulünü vurararak söyleyiniz.

HİCAZ TÜRKÜ

Usul: Aksak

Anonim

Gemilerde Talim Var Bahriyeli Yârim Var

3 Ge mi ler de ta lim var bah ri ye li ya rim

5 Var SAZ o da git ti se fe re

7 Ne ta lih siz ba şım var ha ni be nim Re ce bim Re ce bim

9 Sa rı li ra ve re ce ğim al maz sam ka ra ko la gi de ce ğim (SON)

11 Ara nağme

D.C.

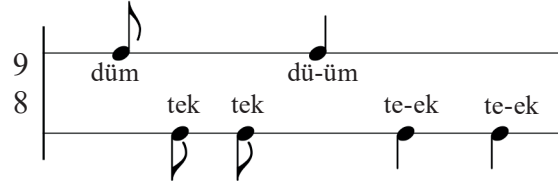
Gemi gelir yanaşır
İçi dolu çamaşır
İstanbul'un kızları
Recep diye ağlaşır

Hani benim Receb'im Receb'im
Sarı lira vereceğim
Almazsan karakola gideceğim

Mavi giyme tanırlar
Seni yolcu sanırlar
Geçme kapım önünden
Seni benden alırlar

OYNAK USULÜ

9 zamanlıdır. Bir semai ve bir yürük semainin birleşmesinden oluşur.

Oynak usulünün vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Oynak usulünde yazılmış *Evlerinin Önü Handır* adlı muhayyerkürdi türküyü, Akın Özkan'a ait *Birlikte Gezdiğimiz Yerler* adlı kürdilihicazkar şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Oynak usulünde yazılmış Osman Pehlivan'a ait *A Benim Mor Çiçeğim* adlı suzinak şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

OSMAN PEHLİVAN

1847 yılında Tırnova'da dünyaya geldi. 1947 yılında öldü.

Osman Pehlivan tamburasıyla zeybek, türkü, bengi, kaşık havası gibi pek çok türü -farklı yörelerin karakteriyle- plaklarında icra etmiştir. Tamburacı Osman Pehlivan Anadolu'daki Çerkezlerin daha çok akordeon veya garmonla çaldıkları ezgileri Kafkasların sert ve canlı müzik edası içerisinde bütünleştirerek tamburasıyla icra etmiştir.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Oynak usulünde yazılmış Refik Fersan'a ait zâvil şarkıyı öğrenip usul vurarak söyleyiniz.

ZÂVİL ŞARKI

Usul: Oynak

Güfte ve Beste :

Refik FERSAN

Kirpiğine Sürme Çek

3 Kir pi ği ne sür me çek kı na yak par ma ğı na

5 bu yıl ya şın gi re cek kız ge lin lik ça ğı na

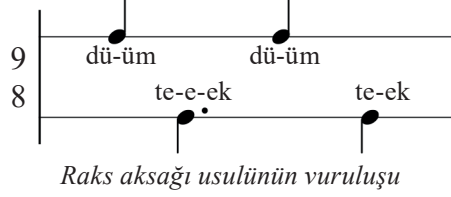
bu yıl ya şın gi re cek kız ge lin lik ça ğı na

Kirpiğine sürme çek
Kına yak parmağına
Bu yıl yaşın girecek
Kız gelinlik çağına.

Anlatıyor duruşun
Ben sana vurulmuşum
Ko düşün gönül kuşum
Saçlarının ağına.

RAKS AKSAĞI

9 zamanlıdır. Bir Türk aksağı ve bir sofyandan meydana gelir. 9/8'lik değerde vurulur.

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Raks aksağı usulünde yazılmış Sadettin Kaynak'a ait *Gemim Gidiyor Baştan* adlı uşşak şarkıyı, Refik Fersan'a ait *Herkes Gitti Yalnız Kaldı* adlı segâh şarkıyı, *Menekşe Kokulu Yârim* adlı hüseyini türküyü dinleyiniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Tamburi Mustafa Çavuş'a ait *Dök Zülfünü Meydana Gel* adlı hisarbuselik şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

TAMBURİ MUSTAFA ÇAVUŞ

18. yüzyıl sanatçılarından. Doğum ve ölüm tarihleri belli değildir.

Çağının özelliklerine uymayan, şen, şuh, nükteli ve samimi bir üslubu ve ilginç bir sanatkâr kişiliği vardır. Şâirane benliğinden doğan şiirlerine yapmış olduğu besteleri, aynen şiirleri gibi her türlü özentî ve gösterişten uzaktır. Samimiyetten yola çıkmış, sanat endişesi ile hareket etmemiştir. Çağının musiki anlayışına uymamış, büyük formlarda eser vermemiştir. Kendi tabiatına uygun olanı yaptığı için, o zamana göre alışılmışlığın dışında kalan şarkılarının sanat değeri çok yüksektir, şarkı formunun en güçlü öncülerindendir.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Sadeddin Kaynak'a ait *Benim Yârim Gelişinden Bellidir* adlı hicaz şarkıyı öğrenip raks aksağı usulünü vurarak söyleyiniz.

HİCAZ ŞARKI

Usul: Raks Aksağı

Güfte: Karacaoğlan

Beste: Sadettin KAYNAK

Benim Yârim Gelişinden Bellidir

4 Ara nağme

7 Be nim ya ya rim ge li şin den bel li dir

10 ak el le rin des te des te gül lü dür

13 ib ri şim ku şak lı in ce bel li dir

16 in ce bel le ri mi sar de di ba na

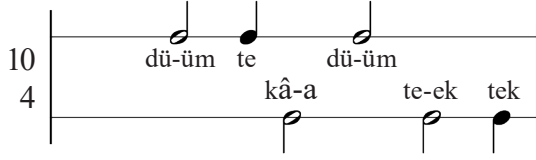
gel gel a man ge li şı ne gül gül a man gü lü şü ne hay ran o la yım D.C.

Mestine de deli gönül mestine
Âşık olan gül gönderir dostuna
İpek mendilini attı üstüme
Terlersen sevdiğim sil dedi bana

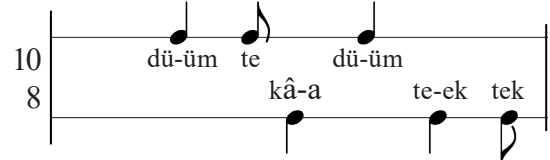
Gel gel aman gelişine
Gül gül aman gülüşüne hayran olayım
Gel gel aman gelişine
Gül gül aman gülüşüne hayran olayım

AKSAK SEMAİ

10 zamanlıdır. İki Türk aksağının birleşmesi ile meydana gelir. 10/4'lük ve 10/8'lik değerde vurulur. 10/4'lük mertebesine Ağır aksak semai denir.

Ağır aksak semai usulünün 10/4'lük vuruluşu

Aksak semai usulünün 10/8'lük vuruluşu

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aksak semai usulünde yazılmış Tatyos Efendi'nin kürdilihicazkar saz semaisini, Şerif Muhtittin Targan'ın ferahfeza saz semaisini dinleyiniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Sadi Işılav'ın muhayyerkürdi saz semaisini dinleyerek usul vurunuz.

SADİ IŞILAY

5 Kasım 1899 tarihinde Laleli'de doğdu. 11 Mart 1969 tarihinde öldü.

Bilinen eserleri bir peşrev, iki saz semaisi, iki medhal, iki sirto, bir oyun havası, otuz şarkıdan ibarettir. Taksim ve oyun havaları plağı yapmış, film müziği bestelemiştir.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

İbrahim Efendi'ye ait acemaşiran saz semaisini usulünü vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİRAN SAZ SEMAİSİ

Usul: Aksak Semai

Beste: İbrahim Efendi

10/8

2

3

4

5

6

7

8

CURCUNA

10 zamanlıdır. İki Türk aksağının birleşmesi ile meydana gelir. 10/16'lık değerde vurulur.

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Curcuna usulünde yazılmış Sadettin Kaynak'a *Yeşil Gözlerini Ufkuma Ger ki* adlı hicaz şarkıyı, *Gönül Nedir Bilene* adlı nihavent şarkıyı ve Nazif Girgin'e ait *Akşam Olunca Yarelerim Sızlar* adlı muhayyerkürdi şarkıyı dinleyiniz ve usulün darplarına dikkat ediniz.

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Curcuna usulünde yazılmış Selahattin Pınar'a ait *Gönül Yarasından Acı Duyanlar* adlı hicaz şarkıyı dinleyerek usul vurunuz.

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Giriftzen Asım Bey'ye ait *Canâ Rakibi Handan Edersin* adlı eseri öğrenip curcuna usulünü vurarak söyleyiniz.

UŞŞAK ŞARKI

Güfte ve Beste :

Usul: Curcuna

Giriftzen Asım Bey

Canâ Rakibi Handan Edersin

10/8

3 Ca na ra ki bi han dan

6 e der sin SAZ SAZ

7 Ben bi ne va yı gir yan
Ba na ci ha nı zin dan

10 e der der sin SAZ
e der sin

13 Ben bi ne va yı gir yan
Ba na ci ha nı zin dan

16 e der der sin SAZ
e der sin

19 Bi ga ne ler le ün si

22 yet et me SAZ Bi ga

25 ne ler le ün si yet et me SAZ

29 sin SAZ (SON) Ara nağme

35

2. ÜNİTE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıda darpları verilmiş usullerin isimlerini karşılıklarına yazınız.

a) .....

b) .....

c) .....

d) .....

2. Aşağıda darpları verilen usulleri karşılıklarına yazınız.

a) .....

b) .....

c) .....

d) .....

3. 7 zamanlı usulleri yazınız.

.....

4. Aşağıda verilen eserlerin usullerini karşılıklarına yazınız.

- a) Bir Demet Yasemen Aşkımın Tek Hatırası .....
- b) Bana Bir Aşk Masalından Şarkılar Söyle .....
- c) Gemilerde Talim Var Bahriyeli Yârim Var .....
- d) Ayrıldı Gönül .....

5. Aşağıda verilen usullerin kaç zamanlı olduklarını yazınız.

- a) Aksak semai usulü ..... b) Raks aksağı usulü .....
- c) Müsemmen usulü ..... d) Curcuna usulü .....
- e) Türk aksağı usulü .....

3. ÜNİTE

MAKAMLARIN OLUŞUMU

- 3.1. BASİT MAKAMLARI OLUŞTURAN DÖRTLÜ-BEŞLİLER VE GÖÇÜRME ÇALIŞMALARI
- 3.2. ÖZEL DÖRTLÜ VE BEŞLİLERDE KALIPLAR VE GÖÇÜRME ÇALIŞMALARI
- 3.3. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAM KAVRAMI VE MAKAM TÜRLERİ

3.1. BASİT MAKAMLARI OLUŞTURAN DÖRTLÜ-BEŞLİLER VE GÖÇÜRME ÇALIŞMALARI

HAZIRLIK

1. Bildiğiniz makam adlarını söyleyiniz.
2. Aralık kavramını açıklayınız.

BASİT MAKAMLARIN OLUŞUMU

Dünyanın farklı coğrafyalarında yerel, etnik özellikler taşıyan farklı müzik biçimleri vardır. Bu müzik biçimleri çalgılarıyla, çalma-söyleme biçimleriyle ya da içerikleriyle o toplumları yansıtır. Ayrıca biçimsel ve tınısal olarak da farklılıklar gösterebilirler. Bu farklılıkların en temel olanlarından biri kullanılan ses dizileridir. Geleneksel şekliyle Türk müziğinde yarım aralıktan daha küçük aralıkların kullanıldığı diziler vardır.

Dizinin bir dörtlü ile bir beşliden veya bir beşli ile bir dörtlüden meydana geldiğini biliyoruz. Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve yeden perdeleridir. İşte makam, bir dizide durak ve güçlünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalarak nağmeler meydana getirmektir.

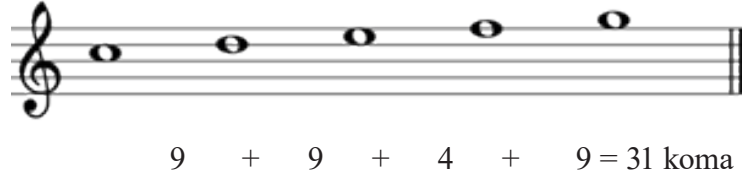
Dizi, makamın esasını oluşturur. Fakat dizide belli kurallarla gezinilmezse yani seyir özelliklerine uyulmazsa makam meydana gelmez. Seyirler çıkıcı, inici ve inici çıkıcı olmak üzere üç şekilde kullanılmıştır.

Türk müziğinde tam dörtlü aralığının oluşabilmesi için ardışık dört sesin üç aralık toplamı 22 koma olmalıdır.

Tam 4'lü Aralığı

Türk müziğinde tam beşli aralığının oluşabilmesi için ardışık beş sesin dört aralık toplamı 31 koma olmalıdır.

Tam 5'li Aralığı

Her makamda farklılık gösteren durak, güçlü ve yeden perdeleri vardır.

Durak (Karar) Perdesi: Makam dizisinin 1. derece sesidir.

Güçlü Perdesi: Basit makamlarda dörtlü ve beşlilerin birleşme perdesidir. Bileşik makamlarda güçlü seslerinin yerleri değişebilmektedir. Bütün makamların en önemli perdesi durak ve güçlü sestir.

Yeden Perdesi: Karar sesinin bir altındaki sestir. Türk müziğinde yarım sesli ve tam sesli olmak üzere iki çeşit yeden vardır. Eserlerdeki bitiş hissini vermek için karar sesinden hemen önce kullanılır.

Geleneksel Türk müziğinde makamlar genel olarak üç bölüme ayrılır: Basit makamlar, şed makamlar ve bileşik makamlar.

Basit Makamlar: Dörtlü ve beşlilerin (dörtlü+beşli ya da beşli+dörtlü) art arda gelmesiyle oluşur. Basit makamların oluşabilmesi için şu özellikler gerekir:

- Bir dörtlü ile beşliden veya bir beşli ile bir dörtlüden meydana gelmiş bir dizisi olmalıdır.
- Dörtlü ve beşliler tam dörtlü ve tam beşli olmalıdır.
- Güçlü perdeleri dörtlü ile beşlinin veya beşli ile dörtlünün ek yerinde olmalıdır.
- Sekiz sesli bir dizi olmalı ve bu dizi makamın bütün özelliklerini taşımalıdır.

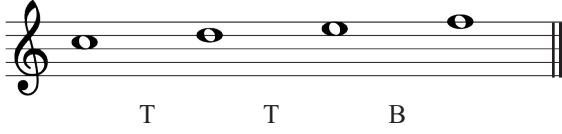
Diğer makam türlerine bu ünitenin sonunda değinilecektir.

BASİT DÖRTLÜ VE BEŞLİLER

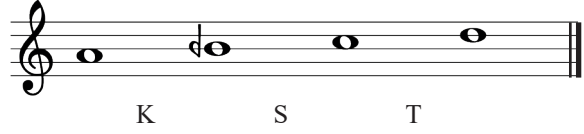
Aşağıda basit dörtlü, beşli ve aralıkları verilmiştir.

DÖRTLÜLER

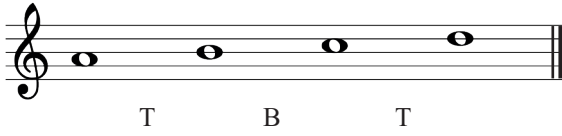
Çargâh 4'lüsü

Uşşak 4'lüsü

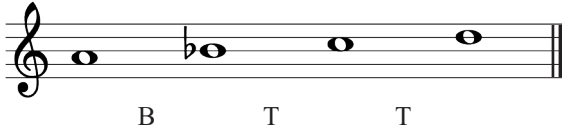
Buselik 4'lüsü

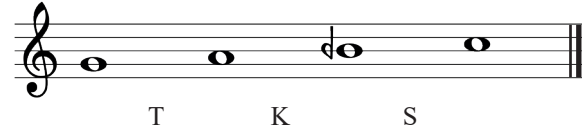
Hicaz 4'lüsü

Kürdi 4'lüsü

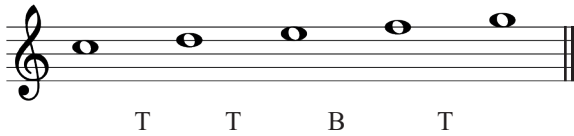

Rast 4'lüsü

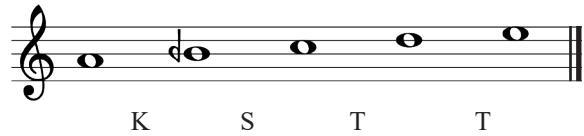

BEŞLİLER

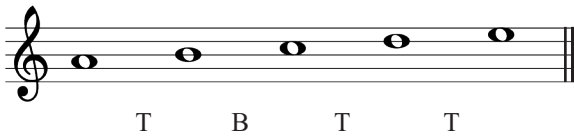
Çargâh 5'lisi

Hüseyni 5'lisi

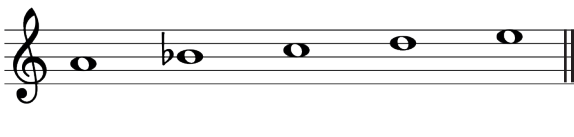
Buselik 5'lisi

Hicaz 5'lisi

Kürdi 5'lisi

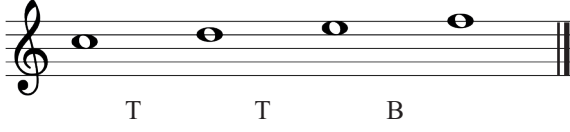
Rast 5'lisi

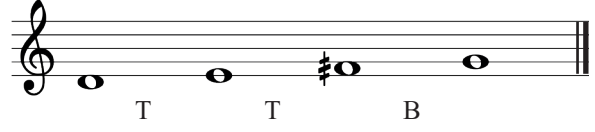
DÖRTLÜ VE BEŞLİLERİN GÖÇÜRÜLMELERİ

Aşağıda verilen dörtlü ve beşlilerin başka perdelere göçürülmelerini görmektesiniz.

Çargâh 4'lüsü

Yegâhta Çargâh 4'lüsü

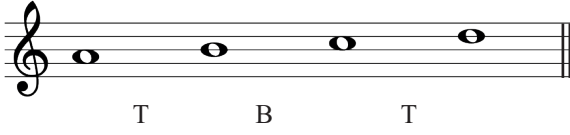
Hicaz 4'lüsü

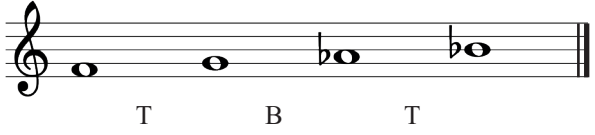
Yegâhta Hicaz 4'lüsü

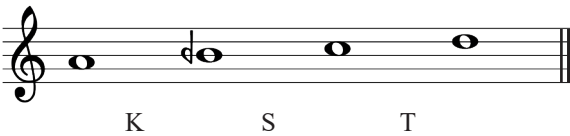
Buselik 4'lüsü

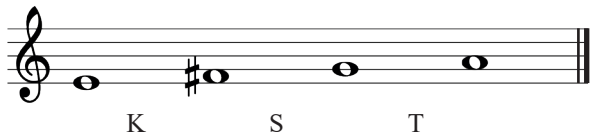
Acemaşiranda Buselik 4'lüsü

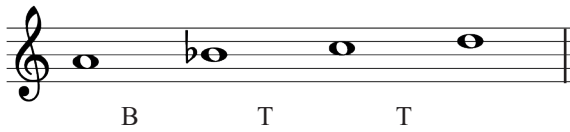
Uşşak 4'lüsü

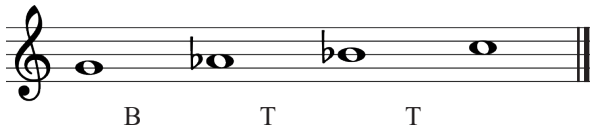
Hüseyniaşiranda Uşşak 4'lüsü

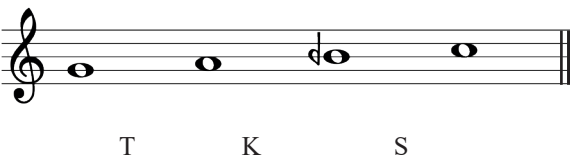
Kürdi 4'lüsü

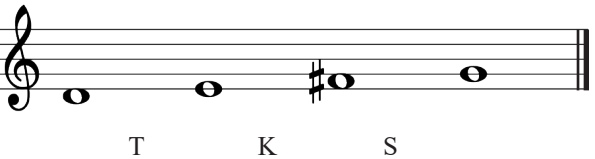
Rastta Kürdi 4'lüsü

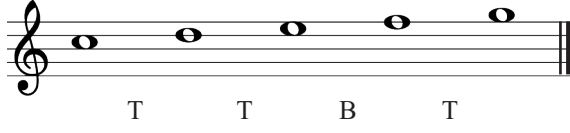
Rast 4'lüsü

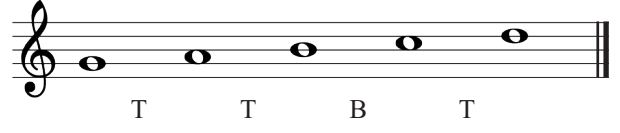
Yegâhta Rast 4'lüsü

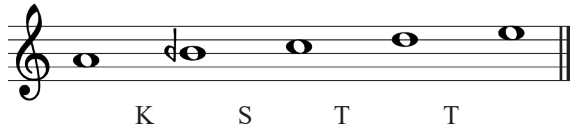
Çargâh 5'lisi

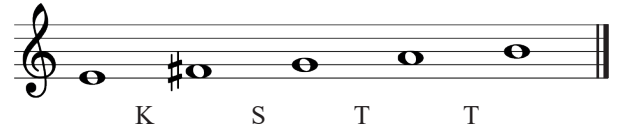
Rastta Çargâh 5'lisi

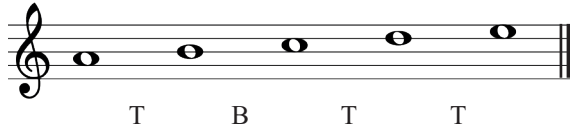
Hüseyni 5'lisi

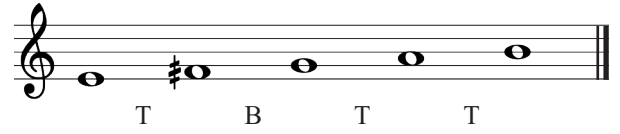
Hüseyniaşıranda Hüseyni 5'lisi

Buselik 5'lisi

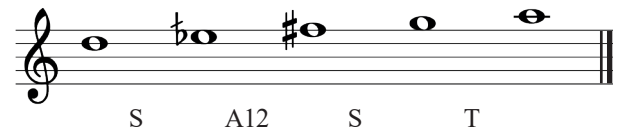
Hüseyniaşıranda Buselik 5'lisi

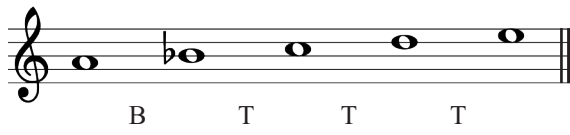
Hicaz 5'lisi

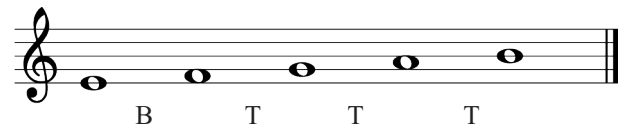
Nevada Hicaz 5'lisi

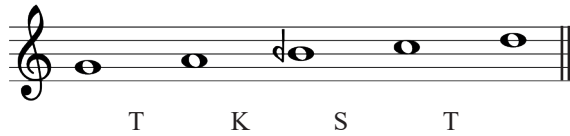
Kürdi 5'lisi

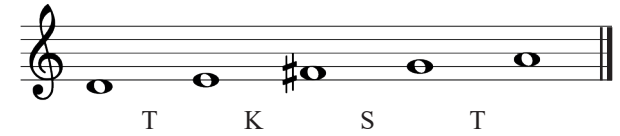
Hüseyniaşıranda Kürdi 5'lisi

Rast 5'lisi

Yegâhta Rast 5'lisi

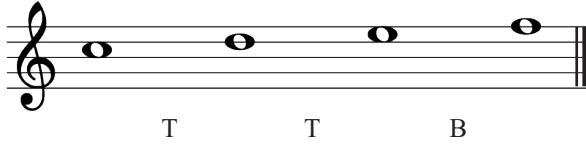

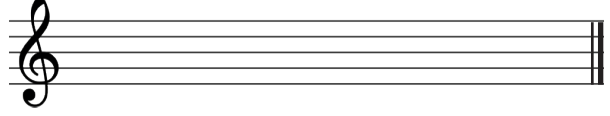
1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aşağıda verilen dördlü ve beşlileri istenilen perdelere göçürünüz.

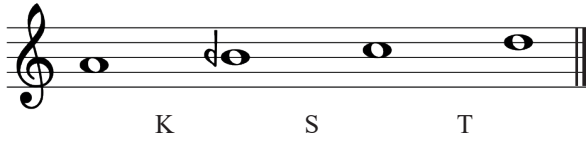
Çargâh 4'lüsü

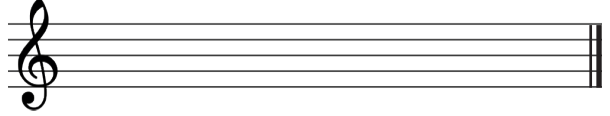
Acemaşiran

Uşşak 4'lüsü

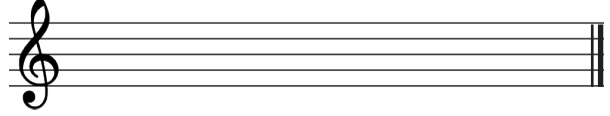
Rast

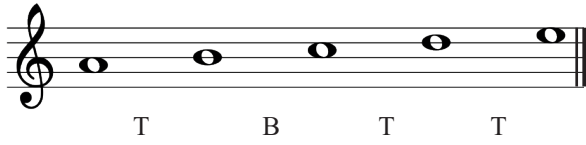
Hicaz 4'lüsü

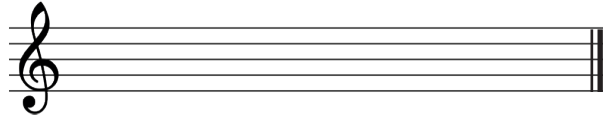
Yegâh

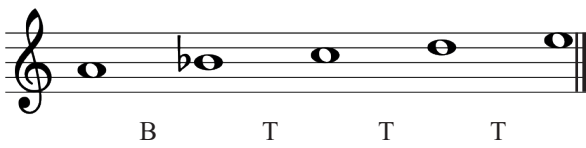
Buselik 5'lisi

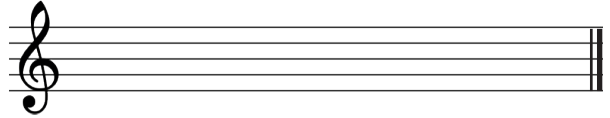
Hüseyinîaşiran

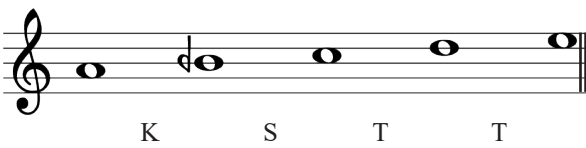
Kürdi 5'lisi

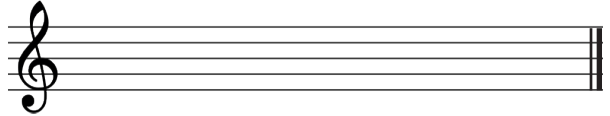
Hüseyinî

Hüseyinî 5'lisi

Yegâh

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Verilen dörtlüleri ve beşlileri seslendiriniz.

Dörtlüler: Buselik Dörtlüsü
Uşşak Dörtlüsü
Rast Dörtlüsü

Beşliler: Çargâh Beşlisi
Kürdi Beşlisi
Hicaz Beşlisi

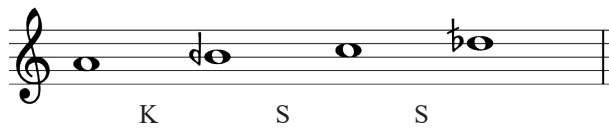
3.2. ÖZEL DÖRTLÜ VE BEŞLİLERDE KALIPLAR VE GÖÇÜRME ÇALIŞMALARI

Türk müziğinde kullanılan dörtlü ve beşli kalıpların dışında bir de özel dörtlü ve beşli kalıplar bulunmaktadır.

Bu kalıplar; saba dörtlüsü, segâh beşlisi, hüzzam beşlisi, nikriz beşlisi, pençgâh beşlisi, ferahnak beşlisi, müstear dörtlüsü ve beşlisi, nişabur dörtlüsü ve beşlisidir.

SABA DÖRTLÜSÜ

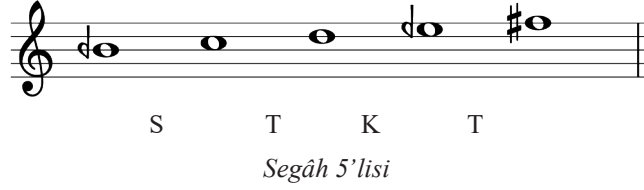
Karar sesi düğâh (la) perdesidir. Aralıkların toplamı yirmi iki koma olmayıp on sekiz koma olduğundan eksik bir dörtlüdür. Kullanılan aralıklar pestten tize doğru büyük mücennep, küçük mücennep, küçük mücennep (K-S-S) şeklindedir.

Saba 4'lüsü

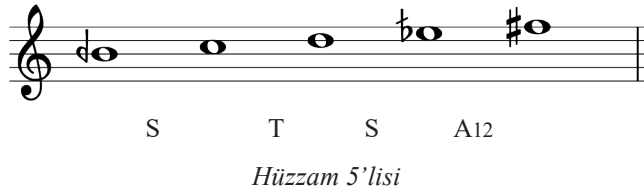
SEGÂH BEŞLİSİ

Karar sesi segâh perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru küçük mücennep, tanini, büyük mücennep, tanini (S-T-K-T) şeklindedir.

HÜZZAM BEŞLİSİ

Karar sesi segâh perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru küçük mücennep, tanini, küçük mücennep, artık ikili (S-T-S-A12) şeklindedir.

NİKRİZ BEŞLİSİ

Karar sesi rast perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru tanini, küçük mücennep, artık ikili, küçük mücennep (T-S-A12-S) şeklindedir.

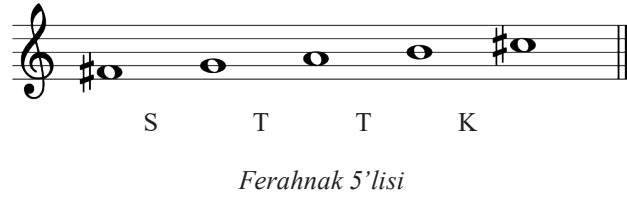
PENÇGÂH BEŞLİSİ

Karar sesi rast perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru tanini, tanini, büyük mücennep, küçük mücennep (T-T-K-S) şeklindedir.

FERAHNAK BEŞLİSİ

Karar sesi ırak perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru küçük mücennep, tanini, tanini, büyük mücennep (S-T-T-K) şeklindedir.

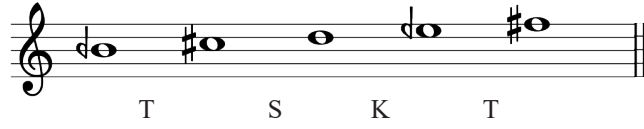
MÜSTEAR DÖRTLÜSÜ

Karar sesi segâh perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru tanini, küçük mücennep, büyük mücennep (T-S-K) şeklindedir.

MÜSTEAR BEŞLİSİ

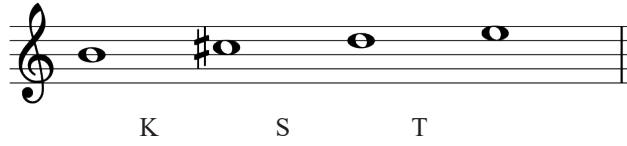
Müstear dörtlüsüne bir tanini ilave edilerek (T-S-K-T) müstear beşlisi elde edilir.

Müstear 5'lisi

NİŞABUR DÖRTLÜSÜ

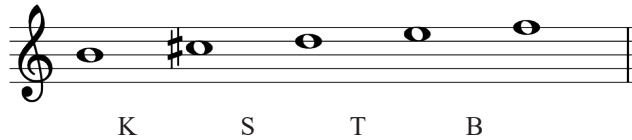
Karar sesi buselik perdesidir. Aralıkları pestten tize doğru, büyük mücennep, küçük mücennep, tanini (K-S-T) şeklindedir.

Nişabur 4'lüsü

NİŞABUR BEŞLİSİ

Nişabur dörtlüsüne bir bakiye ilave edilerek nişabur beşlisi (K-S-T-B) elde edilir.

Nişabur 5'lisi

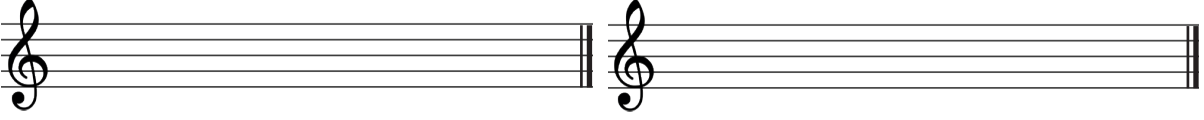
1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aşağıda verilen dörtlü ve beşlileri dizek üzerinde gösteriniz.

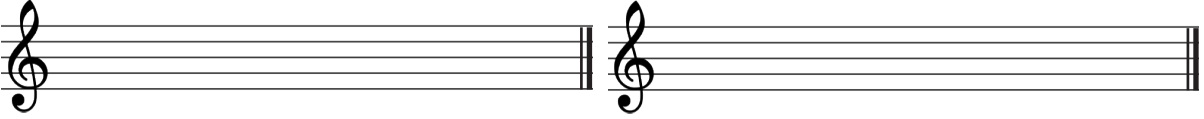
Saba dörtlüsünü dizek üzerinde gösteriniz.

Segâh beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

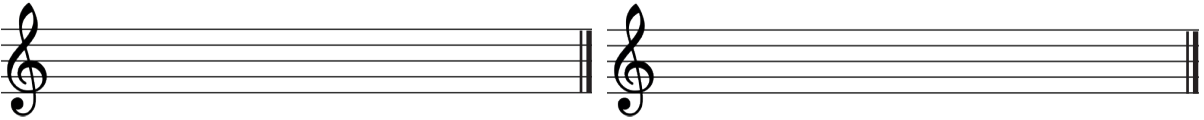
Hüzzam beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

Nikriz beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

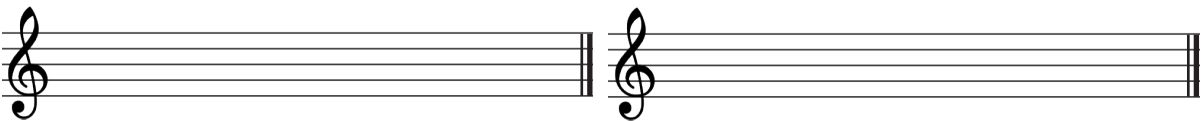
Pençgâh beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

Müstear dörtlüsünü dizek üzerinde gösteriniz.

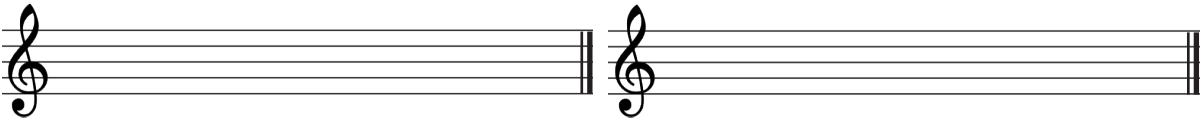
Müstear beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

Ferahnak beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

Nişabur dörtlüsünü dizek üzerinde gösteriniz.

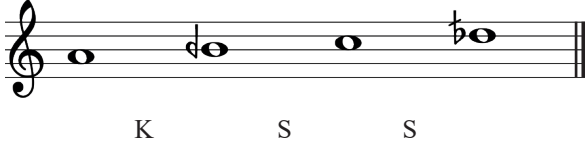
Nişabur beşlisini dizek üzerinde gösteriniz.

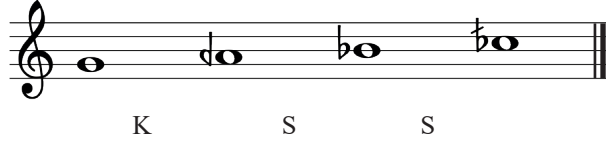

ÖZEL DÖRTLÜ VE BEŞLİLERİN BAŞKA PERDELERE GÖÇÜRÜLMÜŞ HÂLİ

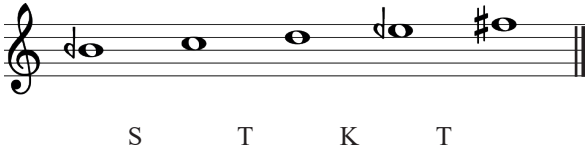
Saba 4'lüsü

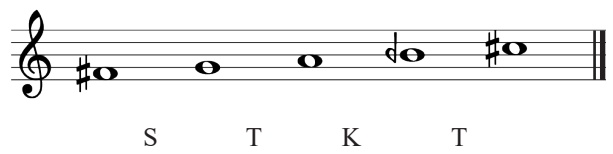
Saba 4'lüsünün Rast Perdesine
Göçürülmüş Hâli

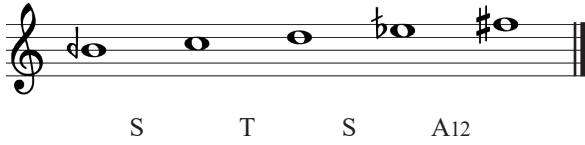
Segâh 5'lisi

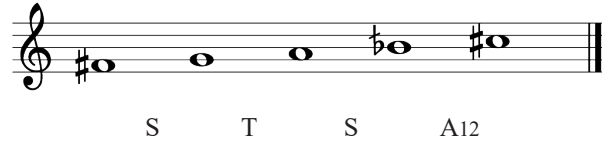
Segâh 5'lisinin Irak Perdesine
Göçürülmüş Hâli

Hüzzam 5'lisi

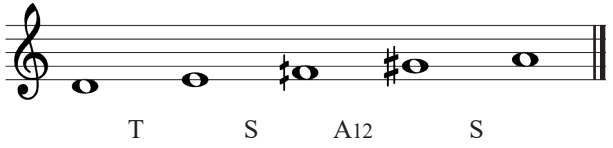
Hüzzam 5'lisinin Irak Perdesine
Göçürülmüş Hâli

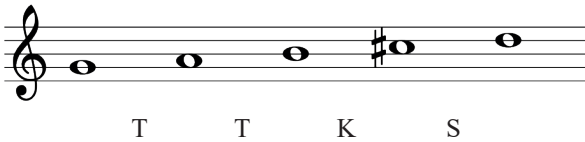
Nikriz 5'lisi

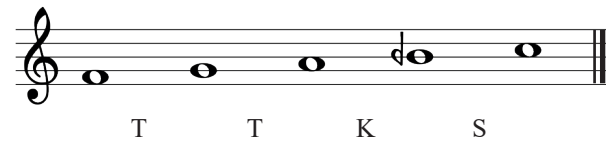
Nikriz 5'lisinin Yegâh Perdesine
Göçürülmüş Hâli

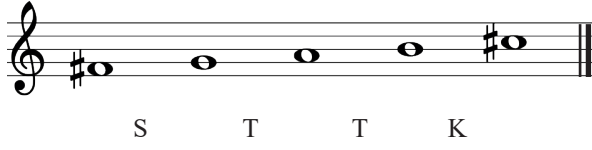
Pençgâh 5'lisi

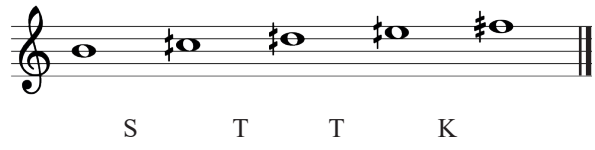
Pençgâh 5'lisinin Acemaşiran
Perdesine Göçürülmüş Hâli

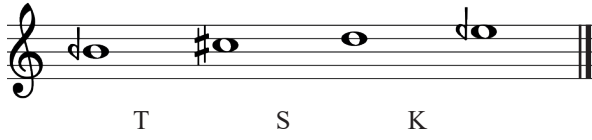
Ferahnak 5'lisi

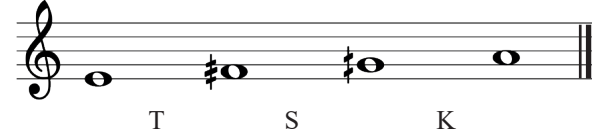
Ferahnak 5'lisinin Buselik Perdesine
Göçürülmüş Hâli

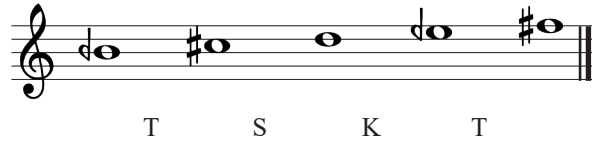
Müstear 4'lüsü

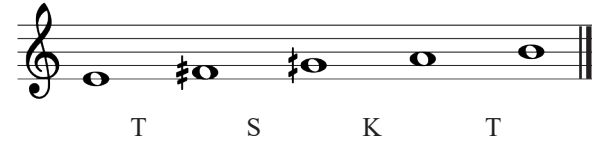
Müstear 4'lüsünün Hüseyiniaşiran Perdesine
Göçürülmüş Hâli

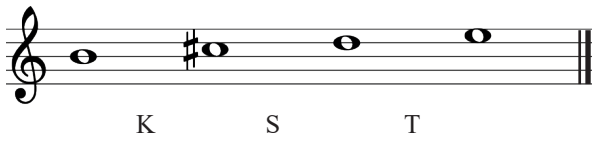
Müstear 5'lisi

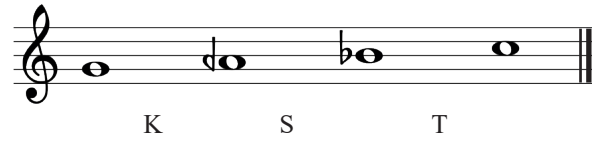
Müstear 5'lisinin Hüseyiniaşiran Perdesine
Göçürülmüş Hâli

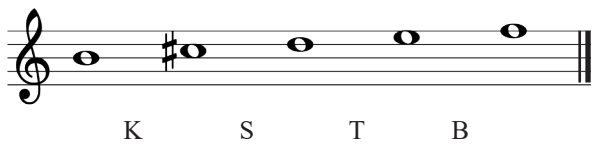
Nişabur 4'lüsü

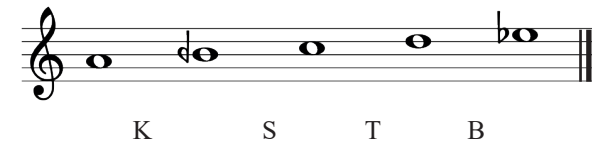
Nişabur 4'lüsünün Rast Perdesine
Göçürülmüş Hâli

Nişabur 5'lisi

Nişabur 5'lisinin Dügâh Perdesine
Göçürülmüş Hâli

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Aşağıdaki dizelerin üzerinde yazan dörtlü ve beşlileri istenilen perdelere göçürünüz.

Saba 4'lüsünü Rast
Perdesine

Segâh 5'lisini Hüseyinîşiran
Perdesine

Hüzzam 5'lisini Irak
Perdesine

Nikriz 5'lisini Yegâh
Perdesine

Pençgâh 5'lisini Acemaşiran
Perdesine

Nişabur 5'lisini Dügâh
Perdesine

Nişabur 4'lüsünü Neva
Perdesine

Müstear 5'lisini Dügâh
Perdesine

Ferahnak 5'lisini Nim Hicaz
Perdesine

Müstear 4'lüsünü Irak
Perdesine

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Verilen özel dörtlü ve beşlileri seslendiriniz.

Özel dörtlüler: Saba dörtlüsü
Müstear dörtlüsü
Nişabur dörtlüsü

Özel beşliler: Segâh beşlisi
Nikriz beşlisi
Hüzzam beşlisi

3.3. TÜRK MÜZİĞİNDE MAKAM KAVRAMI VE MAKAM TÜRLERİ

Makam kelimesi Arapça “kıyam” kelimesinden alınmıştır. Kıyam, Arapçada mevki, durulacak yer anlamını taşır. Türk müziğinde 14. yüzyıldan sonra kullanılmaya başlanmıştır. Türk müziğinde dizinin işleniş biçiminin adıdır.

Dizi, makamın en önemli unsurudur. Ancak tek başına makamı ifade etmez. Daha önce belirtildiği gibi durak, güçlü, yeden perdeleri ve dizinin seyir özellikleri makamın ana unsurlarındandır. Seyir, makam dizisindeki seslerde gezinmek anlamına gelir. Çıkıcı, inici ve inici-çıkıcı seyir olmak üzere üç grupta incelenir.

Makam, müzik terimi olarak ise bir dizide durak ve güçlünün önemi belirtilmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirmektir.

Türk müziğindeki makam türleri şunlardır:

Basit Makamlar: Dörtlü ve beşlilerin (dörtlü+beşli ya da beşli+dörtlü) art arda gelmesiyle oluşur.

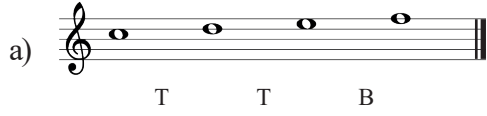
Göçürülmüş (Şed) Makamlar: Basit makam dizilerinin olması gerektiği sesin dışında başka bir sese aktarılması (göçürülmesi) ile oluşur.

Bileşik (Mürekkep) Makamlar: Yapısındaki değişik dizi ve çeşni geçkilerinden oluşur. Kendine özgü ayırt edici özellikleri vardır.

3. ÜNİTE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıdaki dörtlülerin isimlerini yazınız.

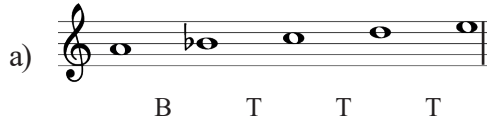

.....

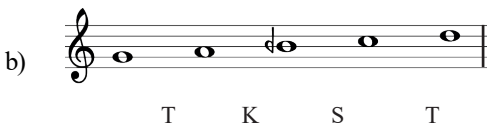

.....

2. Aşağıdaki beşlilerin isimlerini yazınız.

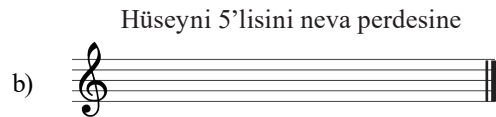
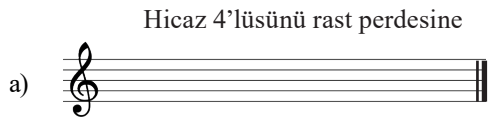

.....

.....

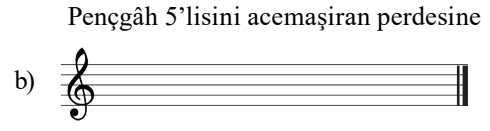
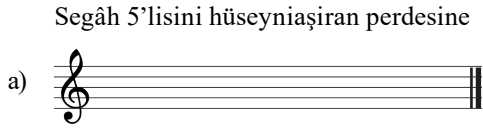
3. Aşağıdaki dizelerde belirtilen perdelere istenen dörtlü ve beşlileri göçürünüz.

4. Aşağıdaki özel dörtlü ve beşlilerin notalarını dizek üzerinde gösteriniz.

5. Aşağıdaki perdelere özel dörtlü ve beşlileri göçürünüz.

6. Makam kelimesinin kökenini ve sözlük anlamını yazınız.

.....

.....

.....

7. Türk müziğindeki makam türlerini yazıp kısaca açıklayınız.

.....

.....

.....

4. ÜNİTE

MAKAMLAR

- 4.1. ÇARGÂH, MAHUR VE ACEMAŞİRAN MAKAMI
- 4.2. BUSELİK MAKAMI
- 4.3. KÜRDİ MAKAMI
- 4.4. RAST MAKAMI
- 4.5. UŞŞAK MAKAMI
- 4.6. HÜSEYNİ VE MUHAYYER MAKAMI

4.1. ÇARGÂH, MAHUR VE ACEMAŞİRAN MAKAMLARI

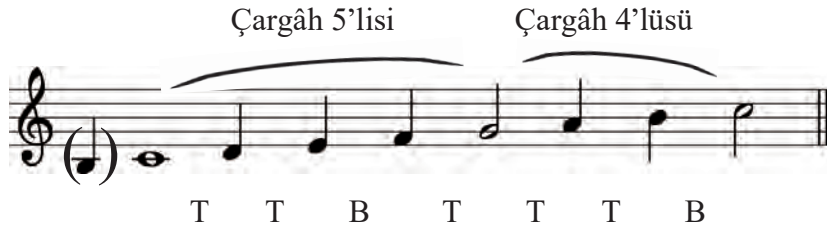
HAZIRLIK

1. Nota, dizek, anahtar, ölçü ve aralık kavramlarıyla ilgili bildiklerinizi sınıfta paylaşınız.
2. Makam ne demektir? Açıklayınız.

Bu ünite de göreceğimiz makamların özelliklerini yansıtan peşrevler çoğunlukla 10 zamandan büyük usullerle bestelenmiştir.

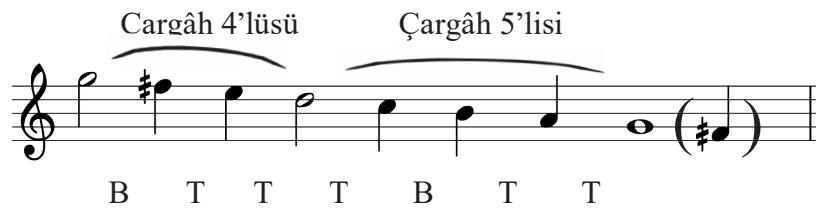
ÇARGÂH MAKAMI

Çargâh makamı, kaba çargâh perdesindeki çargâh beşlisine rast perdesindeki çargâh dörtlüsünün eklenmesi ile oluşur.

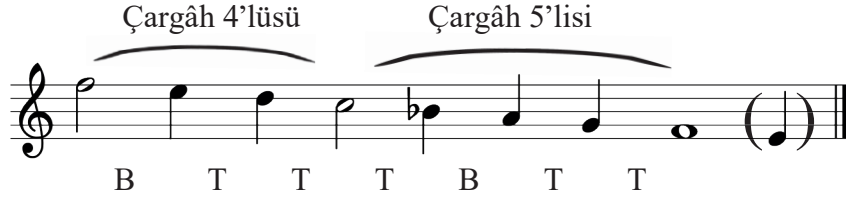
MAHUR MAKAMI

Çargâh makamı dizisinin rast perdesindeki inici şeklidir. Rast perdesinde çargâh beşlisine neva perdesindeki çargâh dörtlüsünün eklenmesi ile oluşur.

ACEMAŞIRAN MAKAMI

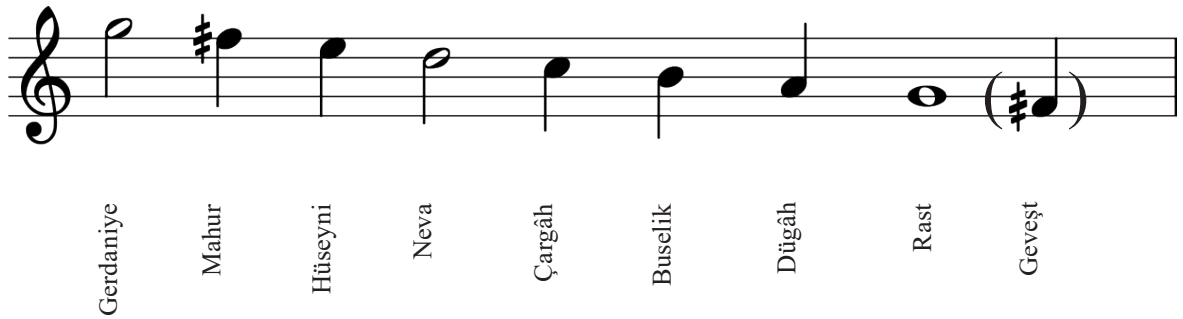
Çargâh makamı dizisinin acemaşiran perdesindeki inici şeklidir. Acemaşiran perdesinde çargâh beşlisine, çargâh perdesinde çargâh dörtlüsünün eklenmesiyle oluşur.

Çargâh makamı perdeleri; kaba çargâh, yegâh, hüseyinaşiran, acemaşiran, rast, düğâh, buselik ve çargâhtır.

Mahur makamı perdeleri; rast, düğâh, buselik, çargâh, neva, hüseyini, mahur ve gerdaniye-dir.

Acemaşiran makamı perdeleri; acemaşiran, rast, düğâh, kürdi, çargâh, nevâ, hüseyini ve acemdir.

Çargâh, mahur ve acemaşiran makamlarının karar, yeden, güçlü perdeleri ve seyri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

MAKAM	KARAR PERDESİ	YEDEN PERDESİ	GÜÇLÜ PERDESİ	SEYRİ
ÇARGÂH	Kaba çargâh	Kaba buselik	Rast	Çıkıcı
MAHUR	Rast	Geveşt	1. derece gerdaniye 2. derece neva	İnici
ACEMAŞIRAN	Acemaşiran	Hüseyiaşiran	1. derece acem 2. derece çargâh	İnici

ATATÜRK VE MÜZİK GÖRÜŞÜ

Türk devriminin müzik görüşü, en derin anlamlı anlatımını Atatürk'ün sözlerinde bulmuştur. Bu söylemler aynı zamanda Türk müziğindeki hedefin de belirleyicisidir. Müziğin insan yaşantısındaki yerini ve önemini temel alarak 14 Ekim 1925'te İzmir Kız Okulunda yaptığı konuşmada:

“Hayatta musiki lazım mıdır?” diye sorar ve şöyle devam eder:

“Hayatta musiki lazım değildir. Çünkü hayat bir musikidir. Musiki ile alakası olmayan mahlukat insan değildir. Eğer mevrubahis olan hayat, insan hayatı ise musiki mutlaka vardır. Musikisiz hayat zaten mevcut olamaz. Musiki hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir. Yalnız musikinin türü düşünmeye ve irdelenmeye değerdir.”

Ogün Atilla BUDAK
(Türk Müziğinin Kökeni-Gelişimi)

ÇARGÂH, MAHUR VE ACEMAŞIRAN MAKAMLARINDA YAZILMIŞ SEYİRLER

Mahur ve acemaşiran makamları çargâh makamı dizisinin başka perdeler üzerine göçürülmüş şeklidir. Çargâh makamının şedleridir, çargâh makamındaki eser azlığı sebebi ile bu üç makam birlikte verilmiştir. Çargâh, mahur ve acemaşiran makamlarında yazılmış seyirler etkinliklerde görülmektedir.

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

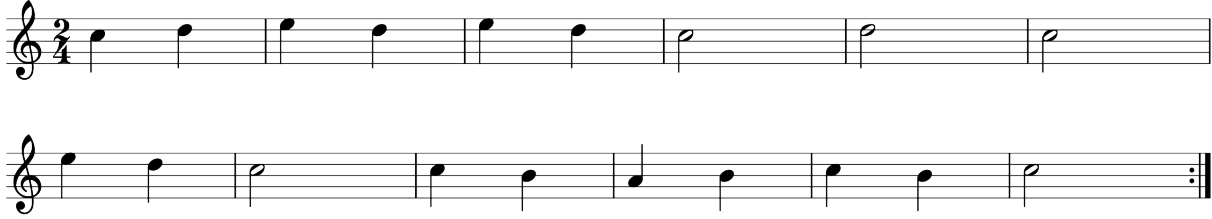
Nim Sofyan

5. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

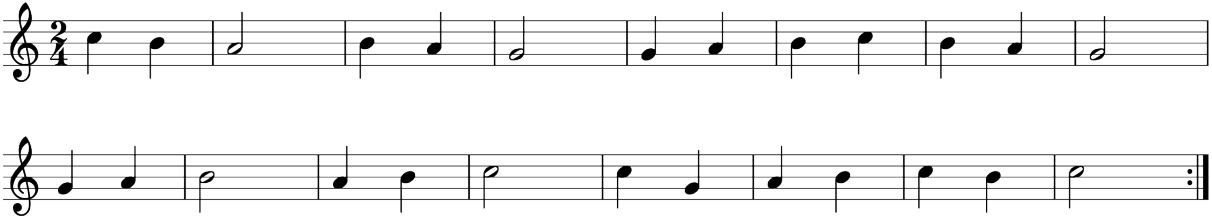
Nim Sofyan

6. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

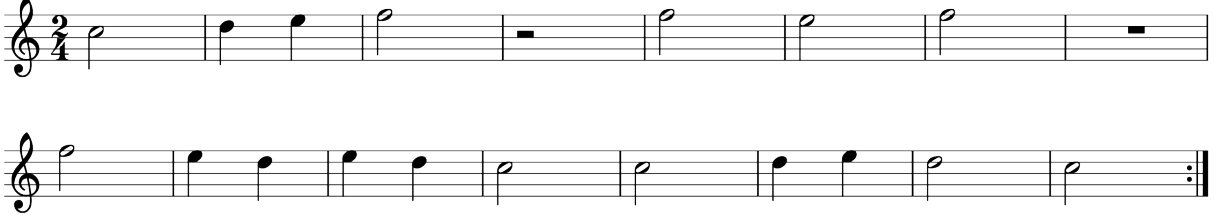

7. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

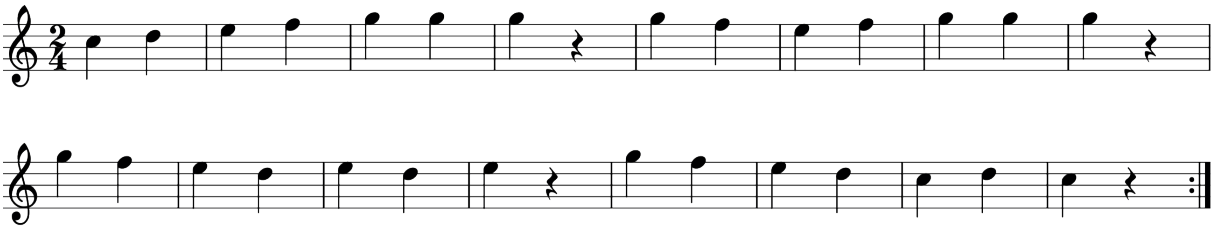
Nim Sofyan

8. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

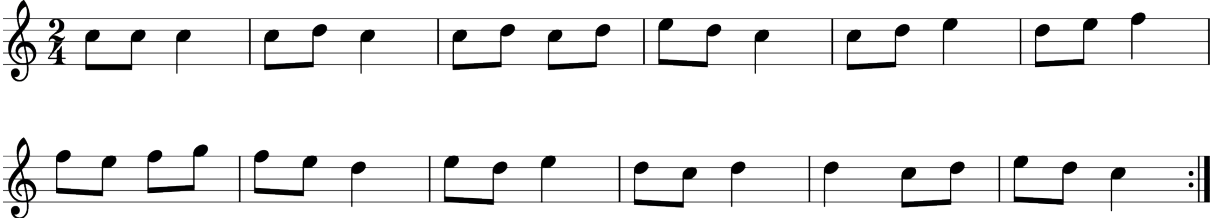
Nim Sofyan

9. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

10. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

11. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

12. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Sofyan

13. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Yürük Semai

14. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Türk Aksağı

15. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

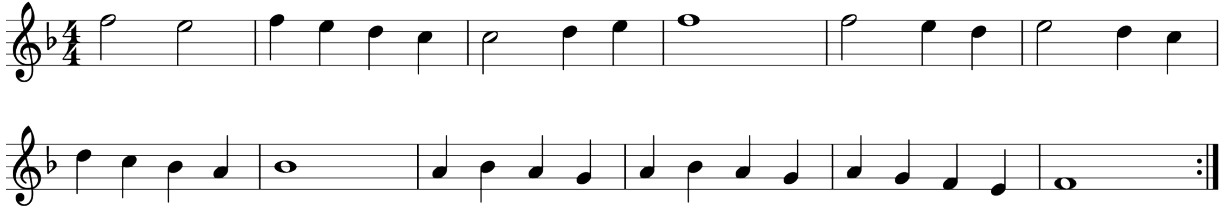
Aksak

16. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Sofyan

17. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Semai

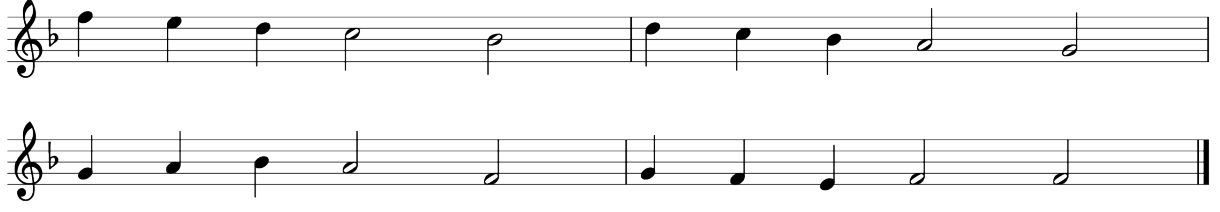

18. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Devrihindi

19. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Müsemmen

Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir.

M. KEMAL ATATÜRK

ÇARGÂH, MAHUR VE ACEMAŞİRAN MAKAMLARINDA YAZILMIŞ ESERLER

20. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Çargâh makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ÇARGÂH OYUN HAVASI

Usul: Düyek

Hüseyin Sadettin AREL

4
7
10
13
17
20
23
27

21. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİİRAN SAZ SEMAİ

Usul: Aksak Sema

İbrahim Efendi

22. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİİRAN ŞARKI

Usul: Sofyan

Tuncay SAĞLAM

Yüreğimde Sevgi Denen Pınar Var

Ara nağme

5

9

13

17

21

25

29

33

37

D.C.

SON

23. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİRAN

Usul: Sofyan

Kasım İNALTEKİN

Coşkun Deniz

4 Ara nağme

8

12

15

17

20

23

27

33

24. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİRAN LONGA

Usul: Sofyan

İsmail Hakkı Bey

①.Hane

5

9

②.Hane

13

17

21

25. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİRAN FANTEZİ

Usul: Semai

Turhan TAŞAN

Bir Alevi Yangından Ayıramazsın

5

26. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİRAN PEŞREV

Usul: Sofyan

(Muhammes usulünden bölünmüştür.)

Hüseyin Sadettin AREL

27. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞİRAN

Usul: Sofyan

Anonim

Rast Geldi İki Cane

28. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Acemaşiran makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

ACEMAŞIRAN ŞARKI

Usul: Semai

Bedia ŞEN SANCAKOĞLU

Var mı Zalim Kavlimizde Başka Bir Yar Peylemek

9 Ara nağme

17

25 1.

33 2. %

41

49 1. 2.

57 (SON)

65 1. 2. %

29. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR ŞARKI

Usul: Nim Sofyan

Münir Nurettin SELÇUK

Otomobil Uçar Gider Gönüm Gibi Geçer Gider

10 Ara nağme—

18

22

30

38

46

54

SON

%

30. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR HAVA

Usul: Sofyan

Arif Sami TOKER

31. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR PEŞREV

Usul: Düyek

Gazi Giray Han

6

11 Teslim

14

17

21

32. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR OYUN HAVASI

Usul: Devrituran

İsmail Hakkı Bey

Laz Havası

33. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR TÜRKÜ

Usul: Sofyan

Anonim

Şu Dere Yonca (Alim)

Sheet music for the Mahur Türkü, featuring a single melodic line in 4/4 time. The key signature is one sharp (F#). The piece is marked with a % symbol at the beginning and end, indicating a specific rhythmic pattern. The notation includes various note values, rests, and repeat signs. The piece is divided into measures, with measure numbers 3, 5, 7, 9, 11, 13, and 15 indicated on the left. The first ending is marked with a 1. and the second ending with a 2. The piece concludes with a % symbol.

34. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR ŞARKI

Usul: Semai

Selami ŞAHİN

Sen Gidince Ruhumu Bir Alev Sardı

10 Ara nağme

17

21

29

37

45

53

61

SON

36. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Mahur makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MAHUR TÜRKÜ

Usul: Sofyan

Anonim

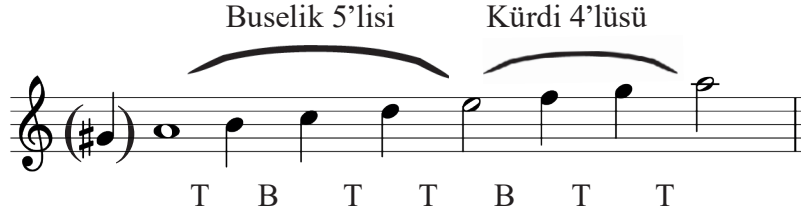
Yemenimde Hare Var

Sheet music for the Mahur Türkü, featuring a single melodic line in 4/4 time. The key signature is one sharp (F#). The piece is marked with a % symbol at the beginning and end, indicating a specific rhythmic pattern. The notation includes various note values, rests, and dynamic markings. The piece is divided into measures, with measure numbers 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, and 17 indicated on the left. The final measure is marked with a % symbol and a double bar line.

4.2. BUSELİK MAKAMI

Buselik makamı dizisi müziğimizde iki ayrı biçimde kullanılmıştır:

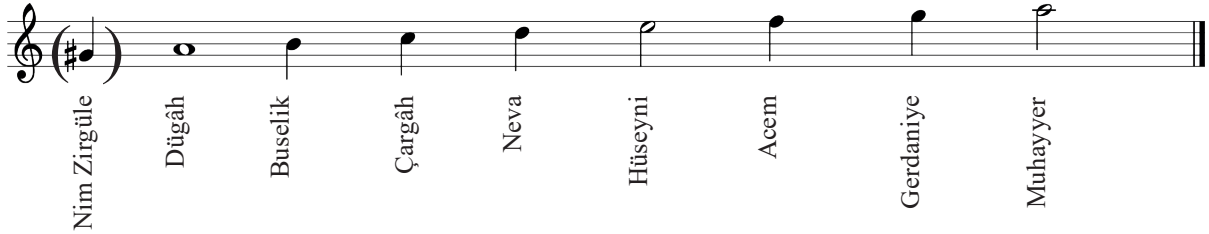
1. Yerinde (dügâh perdesinde) buselik beşlisine hüseyini perdesinde (5. derece) kürdi dörtlüsünün eklenmesiyle,

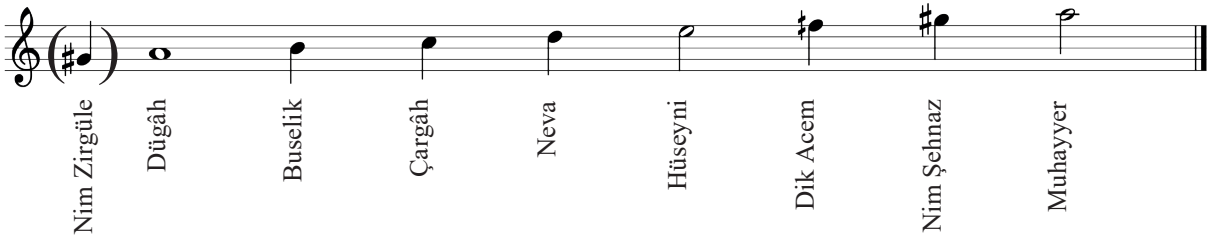
2. Yerinde buselik beşlisine hüseyinde (5.derece) hicaz dörtlüsünün eklenmesiyle.

Buselik makamının 1. dizisinin perdeleri; dügâh, buselik, çargâh, neva, hüseyini, acem, gerdaniye ve muhayyerdir.

Buselik makamının 2. dizisinin perdeleri; dügâh, buselik, çargâh, neva, hüseyini, dik acem, nim şehnaz ve muhayyerdir.

Buselik makamının karar, yeden, güçlü perdeleri ve seyri şöyledir:

Karar: dügâh

Yeden: nim zirgüle

Güçlü: hüseyini

Seyir: çıkıcı, bazen çıkıcı-inici

BUSELİK MAKAMINDA YAZILMIŞ SEYİRLER

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

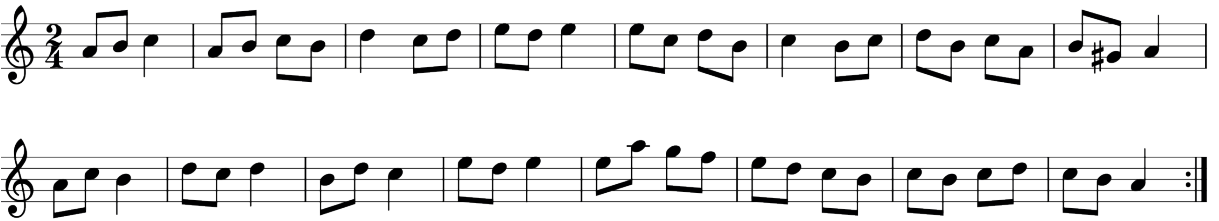
Sofyan

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Nim Sofyan

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Semai

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Düyek

BUSELİK MAKAMINDA YAZILMIŞ ESERLER

5. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

BUSELİK ŞARKI

Usul: Müsemmen

Teoman ALPAY

Laleler Her Yıl Açar

4 1. 2. %

7 1.

10 2.

13 1. 2. %

16

20

SON

BUSELİK ŞARKI

Selahattin ERKÖSE

3

5

7

10

13

15

17

7. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

BUSELİK ŞARKI

Usul: Semai

Vecdi SEYHUN

Bestenim Meshurunum

9

17

25

35

43 Ara nağme

8. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

BUSELİK ŞARKI

Usul: Devrihindi

Fehmi TOKAY

Benden Ayrı Düştün Artık

4

7 %

10 1. 2.

13

16 1. 2. %

19

21

9. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Buselik makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

BUSELİK ŞARKI

Usul: Semai

Mustafa SEYRAN

Bu Akşam Son Defa

9

17

24

30

37

44

51

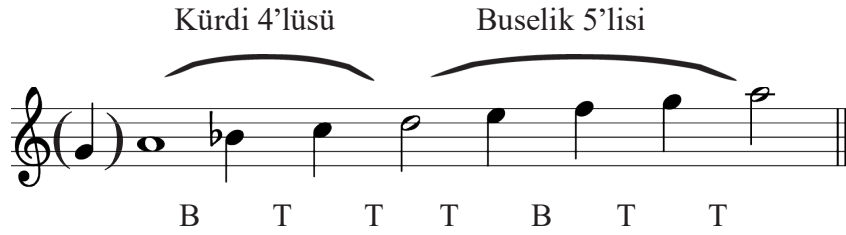
58

65

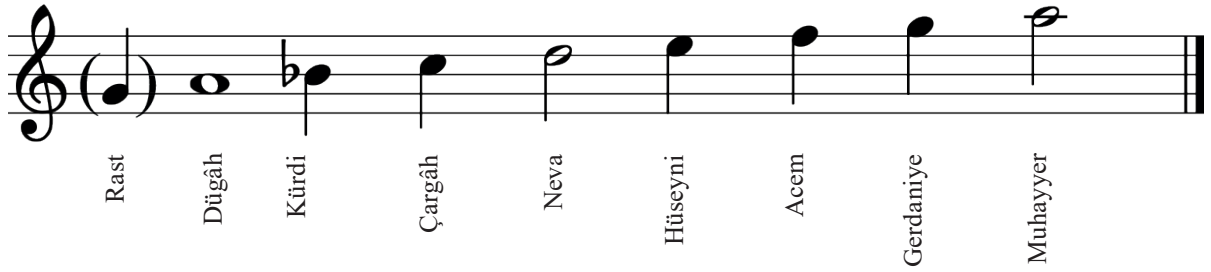

4.3. KÜRDİ MAKAMI

Kürdi makamı yerinde kürdi dörtlüsüne nevada buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşur.

Kürdi makamı perdeleri; dügâh, kürdi, çargâh, neva, hüseyini, acem, gerdaniye ve muhayyerdir.

Kürdi makamının karar, yeden, güçlü perdeleri ve seyri şöyledir:

Karar: dügâh

Yeden: rast

Güçlü: neva

Seyir: çıkıcı

KÜRDİ MAKAMINDA YAZILMIŞ SEYİRLER

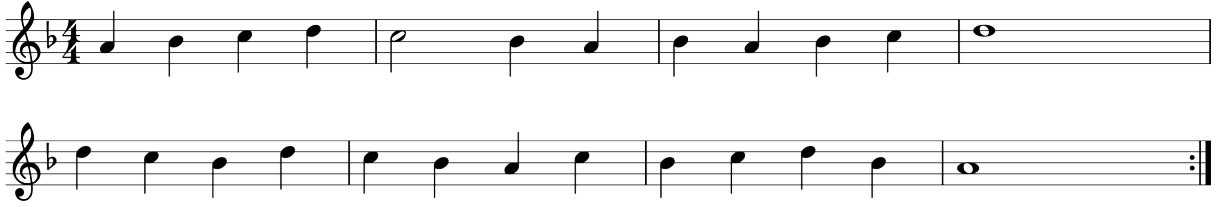

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen seyri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ SEYİR

Sofyan

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ SEYİR

Nim Sofyan

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen seyri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ SEYİR

Sofyan

Ahmet HATİPOĞLU

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen seyri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ SEYİR

Yürük Semai

5. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen seyri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ SEYİR

Aksak

Halkın da musiki ihtiyacını düşünmek gerekir. Halkın musiki zevkinin gelişmesi için bu musikiye (batı musikisine) alışması ve bu musikiden hoşlanması için köklü bir musiki eğitime ihtiyaç vardır.

M. KEMAL ATATÜRK

KÜRDİ MAKAMINDA YAZILMIŞ ESERLER

6. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ ŞARKI

Usul: Sofyan

Şekip Ayhan ÖZİŞİK

Seni Andım Bu Gece

5

9

12

15

18

25

28

7. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında verilen eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ ŞARKI

Usul: Sofyan

Turhan TAŞAN

Tarihin Dokusu

8. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ ŞARKI

Usul: Sofyan

Turhan TAŞAN

Bu Bizim İlk Gecemiz

9. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ ŞARKI

Usul: Sofyan

Turhan TAŞAN

Oldu mu Ya!

5

9

13

17

21

25

29

10. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ ŞARKI

Usul: Semai

Turhan TAŞAN

Üzüldüğün Şeye Bak

9

17

23

29

35

Sanat güzelliğin ifadesidir. Bu ifade söz ile olursa şiir, nağme ile olursa musiki, nakış ile olursa ressamlık, oyma ile olursa heykeltıraşlık, bina ile olursa mimarlık olur.

M. KEMAL ATATÜRK

11. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Kürdi makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

KÜRDİ ŞARKI

Usul: Nim Sofyan

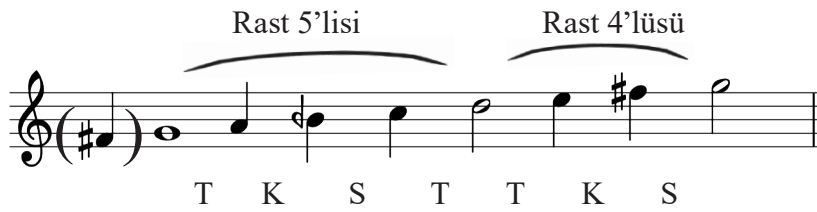
Sadettin ÖKTENAY

Dudaklarında Arzu

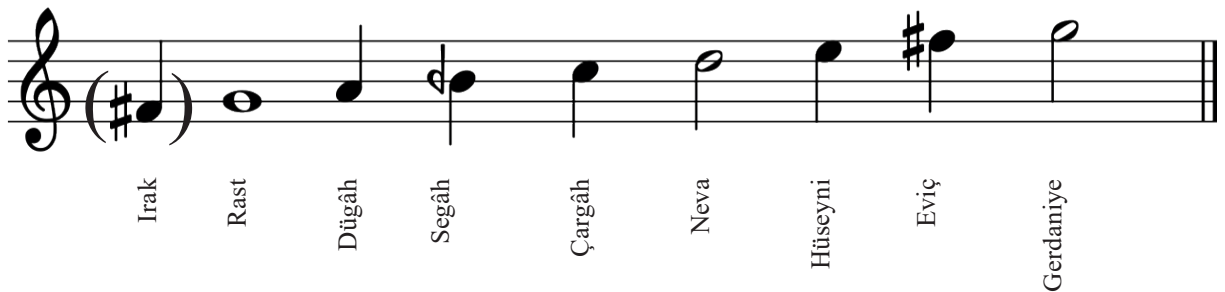

4.4. RAST MAKAMI

Rast makamı yerinde rast beşlisine neva perdesindeki rast dörtlüsünün eklenmesi ile oluşur.

Rast makamı perdeleri; rast, düğâh, segâh, çargâh, neva, hüseyini, eviç ve gerdaniye.

Rast makamının karar, yeden, güçlü perdeleri ve seyri şöyledir:

Karar: rast
Yeden: ırak
Güçlü: neva
Seyir: çıkıcı

RAST MAKAMINDA YAZILMIŞ SEYİRLER

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Rast makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Sofyan

Ahmet HATİPOĞLU

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Rast makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Aksak

RAST MAKAMINDA YAZILMIŞ ESERLER

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Rast makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

RAST MEDHAL

Usul: Sofyan

Refik FERSAN

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Rast makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

RAST ŞARKI

Usul: Aksak

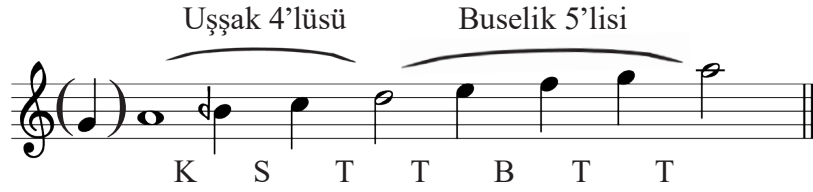
Gültekin ÇEKİ

Karagözlüm Efkarlanma Gül Gayrı

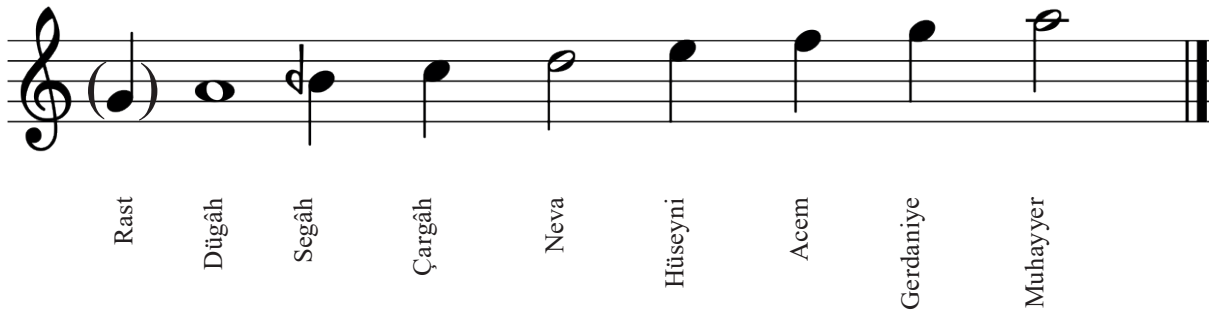

4.5. UŞŞAK MAKAMI

Uşşak makamı yerinde uşşak dörtlüsüne neva perdesindeki buselik beşlisinin eklenmesi ile oluşur.

Uşşak makamı perdeleri; dügâh, segâh, çargâh, neva, hüseyinî, acem, gerdaniye ve muhayyerdir.

Uşşak makamının karar, yeden, güçlü perdeleri ve seyri şöyledir:

Karar: dügâh

Yeden: rast

Güçlü: neva

Seyir: çıkıcı

UŞŞAK MAKAMINDA YAZILMIŞ SEYİRLER

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Uşşak makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Sofyan

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Uşşak makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Sofyan

Ahmet HATİPOĞLU

UŞŞAK MAKAMINDA YAZILMIŞ ESERLER

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Uşşak makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

UŞŞAK TÜRKÜ

Usul: Aksak

İstanbul Türküsü

Yangın Olur Biz Yangına Gideriz

4

7

10

13

16

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Uşşak makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

UŞŞAK OYUN HAVASI

Usul: Nim Sofyan

Muallim İsmail Hakkı Bey

Anadolu Havası

4.6. HÜSEYİNİ VE MUHAYYER

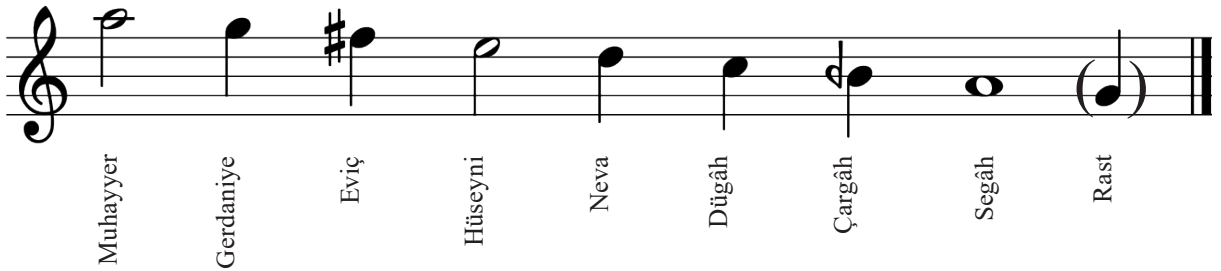
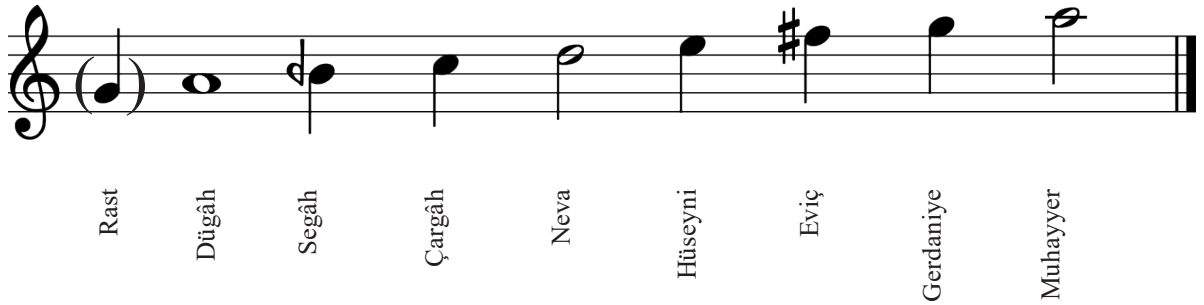
Hüseyni makamı, hüseyini beşlisine uşşak dörtlüsünün eklenmesi ile oluşur.

Muhayyer makamı, hüseyini beşlisine uşşak dörtlüsünün eklenmesi ile oluşur.

Hüseyni makamı perdeleri; düğâh, segâh, çargâh, neva, hüseyini, eviç veya acem, gerdaniye ve muhayyerdir.

Muhayyer makamı perdeleri; düğâh, segâh, çargâh, neva, hüseyini, acem veya eviç, gerdaniye ve muhayyerdir.

Hüseyni ve muhayyer makamlarının karar, yeden, güçlü perdeleri ve seyri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

MAKAM	KARAR PERDESİ	YEDEN PERDESİ	GÜÇLÜ PERDESİ	SEYRİ
HÜSEYNİ	Dügâh	Rast	Hüseyni	Çıkıcı
MUHAYYER	Dügâh	Rast	Hüseyni	İnici

HÜSEYNİ VE MUHAYYER MAKAMINDA YAZILMIŞ SEYİRLER

1. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Hüseyni makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Sofyan

Ahmet HATİPOĞLU

2. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Hüseyni makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Yürük Semai

Çinuçen TANRIKORUR

3. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Muhayyer makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Çinuçen TANRIKORUR

4. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Muhayyer makamında yazılmış seyri usul vurarak okuyunuz.

Aksak

HÜSEYNİ VE MUHAYYER MAKAMINDA YAZILMIŞ ESERLER

5. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Hüseyni makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

HÜSEYNİ OYUN HAVASI

Usul: Nim Sofyan

Muallim İsmail Hakkı Bey

Çeçen Kızı

8

15

22

28

6. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Hüseyini makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

HÜSEYİNİ RUMELİ TÜRKÜSÜ

Usul: Aksak

Kaynak Kişi: Bilinmiyor

Aksadeler Giyer Boylu Boyunca

4

7

10

13

16

19

22

25

28

7. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Muhayyer makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MUHAYYER ŞARKI

Usul: Sofyan

Sadettin KAYNAK

İşte Seni Seven Benim

ATATÜRK VE TÜRK MÜZİK İNKILABI

Atatürk, Batı'nın müziğinin değil müzikçiliğinin alınması üzerinde durur. Müzikçiliği almakla, müziği almak birbirinden çok farklıdır. Müzikçilik; müziksel meslek, iş, uğraş, tutulan yol, okul, ekol, sistem demektir ve esas olarak daha çok “süreç”i anlatır. Müzik ise daha çok “ürün”ü anlatır. Atatürk'ün gerçekleştirmeye koyulduğu Türk müzik inkılabında esas olan dışarıdan ürün almak değil, “süreç almak”tır, süreç öğrenmektir. Diğer bir deyişle dışarıdan yol, yöntem, teknik ve araç gereç almaktır. Çünkü ürün içeride, kendi yurdumuzda oluşacaktır.

Ogün Atilla BUDAK
(Türk Müziğinin Kökeni-Gelişimi)

8. ETKİNLİK ÖNERİSİ

Muhayyer makamında yazılmış eseri usul vurarak okuyunuz.

MUHAYYER PEŞREV

Usul: Sofyan

(Devr-i kebir usulünden bölünmüştür.)

Tamburi Cemil Bey

4

7

10

15

18

22

25

4. ÜNİTE DEĞERLENDİRME

1. Aşağıda dizisi, dörtlü ve beşlileri verilen makamları eşleştiriniz.

A) Çargâh

B) Mahur

C) Acemaşiran

D) Buselik

E) Kürdi

I.

II.

III.

IV.

V.

2. Aşağıdaki tabloda verilen makamların perdelerini sırasıyla yazınız.

Makam	1. Perde	2. Perde	3. Perde	4. Perde	5. Perde	6. Perde	7. Perde	8. Perde
Çargâh								
Mahur								
Acemaşiran								
Buselik								
Kürdi								

3. Aşağıda verilen tabloya çargâh, mahur, acemaşiran, buselik ve kürdi makamlarının karar, yeden ve güçlü perdelerini yazınız.

Makam	Karar	Yeden	Güçlü
Çargâh			
Mahur			
Acemaşiran			
Hüseyni			
Muhayyer			

FORMLAR

EK 1: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

EK 2: ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU

EK 3: AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

EK 1: ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı Soyadı : .....

Tarih : .....

Numara : .....

Sınıf : .....

Bu form kitapta öğrenilen eseri değerlendirmek için hazırlanmıştır.

1. Bu eseri toplulukla seslendirirken nelere dikkat ettim?

.....
.....
.....

2. Bu eseri çalışırken neler öğrendim?

.....
.....
.....

3. Bu eseri toplulukla seslendirirken kendimi başarılı bulduğum ve iyi olduğum konular:

.....
.....
.....

4. Bu eseri toplulukla seslendirirken en çok zorlandığım konular:

.....
.....
.....

5. Bu eseri ders öncesi çalışmam yeterli oldu mu?

.....
.....
.....

6. Bu eseri çalışırken beklemediğim nelerle karşılaştım?

.....
.....
.....

7. Bu eseri toplulukla tekrar çalışsaydım şu şekilde yapardım:

.....
.....
.....

EK 2: ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU

Açıklama: Bu form, etkinlik süresince öğrencilerin yapılan çalışmalara katılma düzeylerini gözlemeniz amacıyla hazırlanmıştır.

Ünite Adı: .....

Adı Soyadı: .....

Numara: .....

Sınıf: .....

BECERİLER	DERECELER				
	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
	1	2	3	4	5
I. DERSE HAZIRLIK					
1. Bilgi kaynaklarına nasıl ulaşacağını bilir.					
2. Ulaştığı kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanır.					
3. Derse değişik yardımcı kaynaklarla gelir.					
4. Derse hazırlıklı gelir.					
Toplam					
II. ETKİNLİKLERE KATILMA					
1. Konu ile ilgili görüşlerini çekinmeksizin ifade eder.					
2. Görüşü sorulduğunda söyler.					
3. Yeni ve özgün sorular sorar.					
4. Belirttiği görüşler ve verdiği örnekler özgündür.					
5. Dersi iyi dinlediği izlenimi veren sorular sorar.					
Toplam					
III. İNCELEME, ARAŞTIRMA, GÖZLEM					
1. Bilgi toplamak için çeşitli kaynaklara başvurur.					
2. Kendisine verilen kaynaklarla yetinmeyip başka kaynaklar araştırır.					
3. İnceleme ve araştırma ödevlerini özenerek yapar.					
4. Gözlemlerini dikkatli bir şekilde yapar.					
5. Gözlemleri sonucunda mantıksal çıkarımlarda bulunur.					
6. Araştırma ve inceleme sonucunda genellemeler yapar.					
Toplam					
GENEL TOPLAM					

EK 3: AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendiren Öğrencinin;

Grup Numarası : .....

Adı Soyadı: .....

Sınıfı : .....

1. Arkadaşının Adı Soyadı: .....

2. Arkadaşının Adı Soyadı: .....

GRUBUMUZDAKİ ÖĞRENCİLER	Her Zaman			Etkinliğin Başında			Etkinliğin Sonunda			Hiçbir Zaman		
	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım	Ben	1. Arkadaşım	2. Arkadaşım
Etkinliğe katılımda gönüllüdür.												
Görevini zamanında yerine getirir.												
Farklı kaynaklardan bilgi toplayıp sunar.												
Grup arkadaşlarının görüşlerine saygılıdır.												
Arkadaşlarını uyarırken olumlu bir dil kullanır.												
Ders araç gereçlerini kullanırken dikkatli ve titizdir.												
Temiz, tertipli ve düzenli çalışır. Kullandığı aletleri yerine koyar, kirlettiklerini temizler.												
Sonuçlar tartışılırken konuşur, konuşulanları anlar.												

CEVAP ANAHTARLARI

1. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI
2. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI
3. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI
4. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

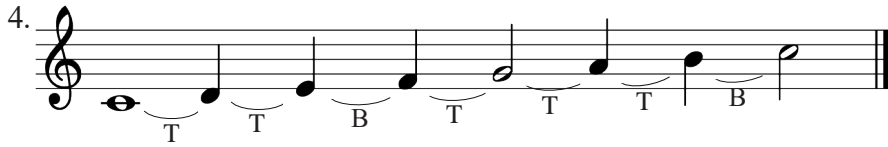

1. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

1. .....8..... .....9..... .....4..... .....1..... .....5.....

2. .....4..... .....9..... .....8..... .....1..... .....5.....

3. F: 1 B: 4
S: 5 K: 8
T: 9 A: Artık 12-13

5. B: Bakiye T: Tanini
K: Büyük Mücennep F: Koma
S: Küçük Mücennep A: Artık İkili

2. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

1. a) Nim Sofyan   b) Sofyan
c) Semai   d) Türk Aksağı
2. a) Yürük Semai   b) Devrituran
c) Devrihindi   d) Düyek

3. Devrihindi ve devrituran

4. Bir Demet Yasemen Aşkımın Tek Hatırası :   Düyek
Bana Bir Aşk Masalından Şarkılar Söyle :   Müsemmen
Gemilerde Talim Var Bahriyeli Yârim Var :   Aksak
Ayrıldı Gönül :   Yürük Semai

5. Aksak semai usulü :   10/8   Raks aksağı usulü :   9/8
Müsemmen usulü :   8/8   Curcuna usulü :   10/16
Türk aksağı usulü :   5/8

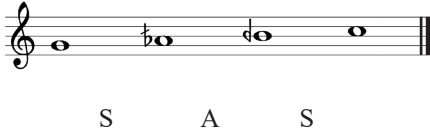

3. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

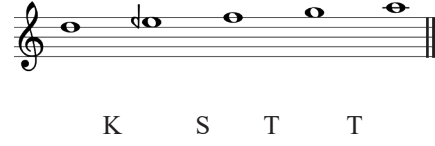
1. a) Çargâh Dörtlüsü   b) Uşşak Dörtlüsü

2. a) Kürdi Beşlisi   b) Rast Beşlisi

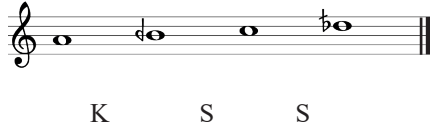
3. Hicaz 4'lüsünü rast perdesine

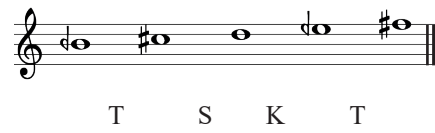
Hüseyni 5'lisini neva perdesine

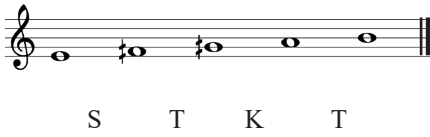
4. Saba 4'lüsü

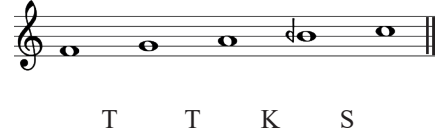
Müstear 5'lisi

5. Segâh 5'lisini hüseyनियाşiran perdesine

Pençgâh 5'lisini acemaşiran perdesine

6. Makam kelimesi Arapça “kıyam” kelimesinden alınmıştır. Kıyam, Arapçada mevki, durulacak yer anlamını taşır. Makam, müzik terimi olarak ise bir dizide durak ve güçlünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirmektir.

7. Türk müziğindeki makam türleri basit, şed ve bileşik makamlar olmak üzere üç kısımda incelenir.

4. ÜNİTE CEVAP ANAHTARI

1. A) Çargâh (I)
B) Mahur (V)
C) Acemaşiran (IV)
D) Buselik (III)
E) Kürdi (II)

2.

Makam	1. Perde	2. Perde	3. Perde	4. Perde	5. Perde	6. Perde	7. Perde	8. Perde
Çargâh	Kaba Çargâh	Yegah	Hüseyniaşiran	Acemaşiran	Rast	Dügah	Buselik	Çargâh
Mahur	Rast	Düsgah	Buselik	Çargâh	Neva	Hüseyni	Mahur	Gerdaniye
Acemaşiran	Acemaşiran	Rast	Dügah	Kürdi	Çargâh	Neva	Hüseyni	Acem
Buselik	Dügah	Buselik	Çargâh	Neva	Hüseyni	Acem	Gerdaniye	Muhayyer
Kürdi	Dügah	Kürdi	Çargâh	Neva	Hüseyni	Acem	Gerdaniye	Muhayyer

3.

Makam	Karar	Yeden	Güçlü
Çargâh	Kaba Çargâh	Kaba Buselik	Rast
Mahur	Rast	Geveşt	Gerdaniye
Acemaşiran	Acemaşiran	Hüseyniaşiran	Acem
Hüseyni	Dügah	Rast	Hüseyni
Muhayyer	Dügah	Rast	Muhayyer

SÖZLÜK

A

acem: Türk müziğinde bir perde adı, dizeğin beşinci çizgisindeki fa sesi.

acemaşiran: 1. Türk müziğinde dizeğin birinci aralığındaki fa sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

adagio: Ağır ve gösterişli.

allegretto: Moderato ile allegro arası, çabukca tempo.

allegro: Çabuk, canlı.

andante: Rahat, yavaş.

andantino: Andanteden biraz hızlıca tempo.

B

bakiye: Türk müziğinde dört komaya bölünen en küçük ikili aralık.

bemol: Önüne konulduğu notayı yarım ses pestleştiren ses değiştirici işaret.

buselik: 1. Türk müziğinde, dizeğin üçüncü çizgisindeki si sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

büyük mücennep: Türk müziğinde sekiz koma değerindeki aralık.

C-Ç

crescendo: Birbirini izleyen notalarda sesin giderek gürleşeceğini belirten işaret simgesi.

çargâh: 1. Türk müziğinde dizeğin üçüncü aralığındaki do sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

D

decrescendo: “Sesi söndürerek” ses gürlüğü giderek hafifletme.

dik kürdi: Türk müziğinde dizeğin üçüncü çizgisindeki la diyez 4 koma sesi.

diminuendo: Sesi giderek hafifletmek, decrescendo.

diyez: Önüne konulduğu notayı yarım ses incelten (tizleştiren) işaret.

dolce: Tatlı, yumuşak, hafif.

donanım: Dizek üzerindeki tonalite veya makama ait değiştirici işaretler.

durak: Karar sesi geleneksel Türk müziğinde, eseri tonalitenin esas sesinde sona erdiren karar notası.

dügâh: 1. Türk müziğinde, dizeğin ikinci aralığındaki la sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

E

eksen: Tonik dizinin ilk derecesi, diziye adını veren ses.

eviç: 1. Türk müziğinde dizeğin beşinci çizgisindeki fa diyez 4 koma sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

F

fine: Müziğin sona ermesi gereken yere yazılan terim.

forte: Kuvvetli, güçlü.

G

gerdaniye: 1. Türk müziğinde ince sol sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

H

hüseyni: 1. Türk müziğinde dizeğin dördüncü aralığındaki mi perdesi.

2. Türk müziğinde en çok kullanılan basit makam.

hüseyniaşiran: 1. Türk müziğinde dizeğin birinci çizgisindeki mi sesi.

2. Türk müziğinde bir makam.

I

ırak: 1. Türk müziğinde dizeğin birinci aralığındaki fa diyez 4 koma sesi.

2. Türk müziğinde bileşik makam.

K

kaba çargâh: Türk müziğinde dizek üzerinde ek çizgi ile gösterilen kalın do sesi.

koma: Makamsal müzikte bir tam sesin dokuzda biri en küçük ses birimi.

kromatik: İsimleri aynı seslerin yarım ton ara ile dizilmeleri.

küçük mücennep: Türk müziğinde beş koma değerindeki aralık.

L

lamentabile: Acı çekercesine söyleyiş.

larghetto: Largo ile andante arası tempo terimi largodan hızlı, andanteden ağır.

M

majör: Büyük dizideki büyük üçlü.

makam: Geleneksel müzikte bir dizinin işleniş tarzı.

marş: Her türlü yürüyüşü desteklemek, bazen ateşlemek, grupları aynı düzende yürütmek (askeri marş), ulusal birliği güçlendirmek (ulusal marş), bazen de kederli bir ortam oluşturmak için (cenaze marşı gibi) yazılan belirgin ve güçlü vurgulamalı kısa müzik.

mezzoforte: Orta kuvvette.

minör: Küçük dizide küçük üçlü.

muhayyer: 1. Türk müziğinde ince la sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

N

natürel: Bemol veya diyez almış bir notanın doğal hâline döneceğini belirten terim.

neva: 1. Türk müziğinde dizeğin dördüncü çizgisindeki re sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

nikriz: Türk müziğinde bir makam adı.

nim hicaz: Türk müziğinde dizeğin üçüncü aralığındaki do diyez 4 koma sesi.

natürel: Bemol veya diyez almış bir notanın doğal hâline döneceğini belirten terim.

neva: 1. Türk müziğinde dizeğin dördüncü çizgisindeki re sesi.
2. Türk müziğinde bir makam.

nikriz: Türk müziğinde bir makam adı.

nim hicaz: Türk müziğinde dizeğin üçüncü aralığındaki do diyez 4 koma sesi.

S

sansibl: Yeden karar sesinden önceki nota dizide yedinci derecedeki ses.

sforzando: Sesi birden kuvvetlendirmek.

T

tanini: Türk müziğinde dokuz komadan oluşan tam ses.

tonalite: Dizilerin yapılanmasını oluşturan kurallar bütünü.

tonik: Eksen dizinin ilk derecesi, diziye adını veren ses.

transpoze: Aktarım bir yapının yazıldığı tondan başka bir tona aralıklarını koruyarak aşınması.

triole: Üçleme bir vuruşun üç eşit zamana bölünmesi.

U-Ü

uşşak: Türk müziğinde bir makam adı.

ünison: Tek sesli.

V

vals: 3 zamanlı ölçüde yazılmış dans ve dansın müziğine verilen ad.

Y

yeden: Sansibl karar sesinden önceki nota dizide yedinci derecedeki ses.

KAYNAKÇA

- CAN, M. Cihad, Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Arel-Ezgi-Uzdilek Ses Sistemi ve Uygulamada Kullanılan Perdeler, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara 2002.
- ÇELİKKOL, Erdinç, Türk Musikisi Bilgileri, F. Özsan Matbaacılık, Bursa, 2000.
- FERİDUNOĞLU, Lale, Müziğe Giden Yol, İnkılap Kitap Evi, İstanbul 2004.
- KARADENİZ, M. Ekrem, Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları, İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1965.
- ÖZKAN, İsmail Hakkı, Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2006.
- ÖZTUNA, Yılmaz, Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İLESAM , Ankara, 2000.
- SAGGER, Turan, Temel Müzik Teorisi, Bemol Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 2004.
- SÖZER, Vural, Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi, 1. ve 2. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1986.
- TRT Türk Halk Müziği Repertuarı, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1996.
- TRT Türk Sanat Müziği Seçme Eserler 1, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1998.
- TRT Türk Sanat Müziği Seçme Eserler 2, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, Ankara, 2009.
- ULUÇ, Murat Özden, Müzik Sözlüğü, Yurt Renkleri, Ankara 2006.

GENEL AĞ ADRESLERİ

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.582a0dba20ba88.80908756>, Erişim Tarihi: 14 Kasım 2016 Saat:22:30.

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.582a142fbafdc3.87695081>, Erişim Tarihi: 14 Kasım 2016, Saat: 22:30.

TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.582a0dba20ba88.80908756>, Erişim Tarihi: 14 Kasım 2016 Saat:22:30.

Türk Dil Kurumu, <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.582a142fbafdc3.87695081>, Erişim Tarihi: 14 Kasım 2016, Saat: 22:30.

TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

Kapak Görseli, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-photo-old-gramophone-image19178235>>, Erişim Tarihi: 27 Haziran 2017 Saat: 16:18

Kapak Görseli, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/stock-illustration-set-brochure-template-design-editable-book-magazine-cover-flyer-image58736840>>, Erişim Tarihi: 27 Haziran 2017 Saat: 16:36

20. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERİ>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

22. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-image-playing-ud-image6633496>>, Erişim Tarihi: 25 Haziran 2017, 22:56

24. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-images-kemence-image28111019>>, Erişim Tarihi: 27 Şubat 2017, Saat: 20:30.

26. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERİ>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

28. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERİ>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

30. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-image-hasmik-leyloyan-performs-october-01-2012-bahrain-image26976826>>, Erişim Tarihi: 27 şubat 2017, Saat:21:20.

34. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERI>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

36. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERI>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

38. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERI>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

40. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERI>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

42. Sayfa, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı, <<http://www.trtmuzikdaresibaskanligi.com/4080/GALERI>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat:10:39.

78. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/stock-photography-topkapi-palace-istanbul-top-hill-bosphorus-horizon-turkey-image32865992>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat: 11:15.

85. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/stock-photo-boat-river-image11329230>>, Erişim Tarihi: 27 şubat 2017, Saat:20:30.

86., 87. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/editorial-image-istanbul-turkey-september-view-maiden-s-tower-also-known-as-leander-as-seen-uskudar-lying-image71365850>>, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat: 01:21.

90. Sayfa, Darülaceze, <http://www.darulaceze.gov.tr/HaberResimleri/633caa5b3d259c43e5a6da20b5bfa89e_111.jpg>, Erişim Tarihi: 27 şubat 2017, Saat: 21:28.

97. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/stock-photo-banner-one-violina-rustic-wooden-background-image90938718>>, Erişim Tarihi: 26 Haziran 2017, 00:36

105. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/stock-photo-sunset-nemrut-mountain-komagene-kingdom-adä±yaman-turkey-nemrud-turkish-daä±yā±-armenian-ö¶ö¥-ö£ö,ö©-ö-ö¥ö¼-m-ft-image59182987>>, Tophane, Erişim Tarihi: 23 Mart 2017, Saat: 09:59.

106. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/stock-photo-playing-arabian-qanon-musical-instrument-musician-symphony-image52463233>>, Erişim Tarihi: 26 Haziran 2017, 00:10

119. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-photos-oud-closeup-egyptian-islamic-fabric-background-image33868708>>, Erişim Tarihi: 26 Haziran 2017, 00:06

114., 115. Sayfa, Dreamstime Companion, <<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-photos-topkapi-palace-image16947068>>, Erişim Tarihi: 27 şubat 2017, Saat: 19:44.